

Voorbij de pixels

*Een verkenning naar gedwongen
webcamseks in Nederland*

Van Bommel, S. en Noteboom, F.

2020

ckm!
CENTRUM
KINDERHANDEL
MENSENHANDEL

INHOUD

<u>INLEIDING</u>	<u>3</u>
<u>EEN VERKENNING VAN DE WEBCAMINDUSTRIE</u>	<u>5</u>
<u>GEDWONGEN WEBCAMSEKS IN DE RECHTSPRAAK</u>	<u>11</u>
<u>GEDWONGEN WEBCAMSEKS IN BEELD BIJ DE POLITIE</u>	<u>16</u>
<u>CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN</u>	<u>21</u>
<u>BIBLIOGRAFIE</u>	<u>24</u>

'Maak mensenhandel zichtbaar'

Onder dit motto voert het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) de strijd tegen seksuele en criminele uitbuiting in Nederland. Het CKM innoveert, onderzoekt en agendeert. Meer informatie op www.hetckm.nl.

1. INLEIDING

Op 30 juni 2015 springt Anna¹ in Amersfoort met gevaar voor eigen leven op negen meter hoogte naar het balkon van haar bureu.² Tegen de politie vertelt zij dat zij bijna dertien maanden lang door haar vriend is gedwongen om voor de webcam seksuele handelingen te verrichten tegen betaling. Bijna dagelijks heeft ze moeten werken. Op meerdere webcam-platforms bovendien. Al het geld dat ze heeft verdiend moest ze afstaan aan haar vriend. Ze is opgesloten in haar huis en beschikt zelf niet over een sleutel van de voordeur. Gedurende de uitbuitingsperiode heeft Anna geen enkele keer fysiek contact met een klant. De uitbuiting vindt in zijn geheel plaats via de webcam.

Hoewel er in de afgelopen jaren in toenemende mate kennis is opgedaan over seksuele uitbuiting via de webcam met betrekking tot minderjarige slachtoffers uit Zuid Oost Aziatische landen³, bestaat er vooralsnog vrijwel geen zicht op de vraag in hoeverre binnenlandse seksuele uitbuiting via een webcam voorkomt in Nederland. Wanneer gekeken wordt naar de omvang van de webcamseksindustrie - een sector waar wereldwijd naar schatting honderdduizenden modellen werkzaam zijn, miljoenen consumenten kijken en miljarden euro's in omgaan⁴ - laat deze kennislacune zich moeilijk verklaren. Seksuele dienstverlening via de webcam en seksuele uitbuiting zijn uiteraard twee van elkaar te onderscheiden fenomenen. Laatstgenoemde is immers een crimineel delict dat strafbaar is gesteld onder artikel 273f in het Wetboek van Strafrecht.⁵ Het vrijwillig uitvoeren van webcamseks door personen van achttien jaar of ouder is daarentegen een legaal beroep in Nederland. Bovendien wordt het verlenen van seksuele diensten via de webcam veiliger geacht dan het verrichten van fysieke seksuele diensten. Sekswerkers kunnen hun werk via de webcam immers gemakkelijker zelfstandig en vanuit huis uitvoeren en zijn daardoor minder afhankelijk van derde personen om hen daarin te faciliteren. Zij hebben alleen een webcam en een kamer nodig. Bovendien lopen webcamsekswerkers vanwege de aard van hun werk geen risico om seksueel overdraagbare ziektes op te lopen of om fysiek misbruikt te worden door een klant⁶, risico's die hoger liggen voor sekswerkers die fysieke seks aanbieden in Nederland.⁷

Hoewel er weinig zicht bestaat op de schaal en wijze waarop seksuele uitbuiting via de webcam in Nederland plaatsvindt, toont de Amersfoortse zaak aan dat seksuele uitbuiting ook in deze tak van de seksindustrie kan voorkomen in Nederland. Uit de schatting van het aantal *mogelijke* slachtoffers mensenhandel van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (hierna: Nationaal Rapporteur) blijkt bovendien dat veel slachtoffers van seksuele uitbuiting niet in beeld zijn bij de autoriteiten.⁸ De vraag die rijst is of en in hoeverre slachtoffers worden gemist binnen de webcamseksindustrie.

De maatregelen naar aanleiding van de corona-uitbraak zijn een tweede reden om een verkennend onderzoek te verrichten naar de relatie tussen webcamseks en mensenhandel. In maart 2020 werd het sekswerkers verboden om hun beroep fysiek uit te oefenen om zo de verspreiding van het virus tegen te gaan.⁹ Als gevolg daarvan decimeerde het aanbod van seksadvertenties waarin fysiek sekswerk werd aangeboden en steeg tegelijkertijd het aantal aanbieders van webcamseks.¹⁰ Hoe groot deze stijging in Nederland exact is, is echter onduidelijk. Op internationale webcamplatforms, waar beter zicht is op de toename van het aantal modellen op webcamplatforms, steeg het aantal modellen op een van de grootste webcamseksplatforms CamSoda in maart met 37% en was dit voor Manyvids zelfs 69%.¹¹ Vanwege de sociale isolatie en het ontbreken van het aanbod van fysieke seks is bovendien de vraag naar webcamseks enorm gestegen.¹² Daar webcammodellen niet zijn gehouden aan fysieke grenzen en hun werkzaamheden eenvoudig kunnen uitvoeren op internationale platforms, is het ook goed mogelijk dat Nederlandse mannen en vrouwen zich in grotere aantallen op deze internationale webcamplatforms hebben ingeschreven.¹³

1 Anna is een fictieve naam.

2 Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3203.

3 Ramiro et al. 2019.

4 Jones 2020; Velthuis & Van Doorn 2020.

5 Art. 273f WvS.

6 Jones 2016.

7 Aidsfonds 2018.

8 Nationaal Rapporteur 2017a.

9 NOS, 23 maart 2020, <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2328101-dit-zijn-de-nieuwe-maatregelen-van-hetkabinet>.

10 Volkskrant, 1 april 2020, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/veel-sekswerkers-gaan-door-corona-of-niet~bf7c68f5/>; KRO-NCRV, 1 april 2020, <https://pointer.kro-ncrv.nl/artikelen/ruim-150-sekswerkers-adverteren-online-met-onveilige-corona-adviezen>; Algemeen Dagblad, 19 april 2020, <https://www.ad.nl/den-haag/haagse-prostituees-werken-door-ze-moeten-soms-kiezen-tussen-honger-of-hun-gezondheid~a1591edc/>.

11 New York Times, 10 april 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/10/style/camsoda-onlyfans-streaming-sex-coronavirus.html>.

12 Ibidem; Observer, 5 november 2020, <https://observer.com/2020/05/cam-girls-on-the-rise-coronavirus-porn/>.

13 Teela et al. 2018; Velthuis & Van Doorn 2020.

De stijging van het aantal sekswerkers dat hun diensten online aanbiedt evenals de hoeveelheid geld dat binnen de webcamseksindustrie omgaat, geeft voeding aan de vraag of en in hoeverre er zorgen zouden moeten zijn over seksuele uitbuiting binnen deze sector. Dit verkennende onderzoek staat stil bij deze vraag.

Dit onderzoek begint met een beschrijving van de webcamseksindustrie, waarbij ook specifiek naar de Nederlandse context wordt gekeken. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op bevindingen uit het schaarse onderzoek naar de relatie tussen webcamseks en mensenhandel. In

hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aard van binnenlandse seksuele uitbuiting via de webcam in Nederland. Hiervoor zijn dertien uitspraken die zijn gepubliceerd op rechtspraak.nl geanalyseerd, waarin slachtoffers zijn gedwongen om via de webcam seksuele diensten tegen betaling uit te voeren. In hoofdstuk 4 staan de ervaringen met gedwongen webcamseks vanuit de politie centraal. Voor dit hoofdstuk zijn zes opsporingsambtenaren van de Afdeling Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) geïnterviewd, de politieafdeling die verantwoordelijk is voor de opsporing van mensenhandel in Nederland. Dit rapport sluit af met een conclusie met daarin 3 aanbevelingen.

2. EEN VERKENNING VAN DE WEBCAMSEKSINDUSTRIE

Al in 1996 vond de eerste livestream plaats via een webcam waarin seksuele handelingen tegen betaling werden verricht. Waar de komst van het internet een grote bedreiging bleek te zijn voor het verdienmodel van de 'traditionele' pornosector, heeft de verspreiding en toegankelijkheid van het internet juist een enorme impuls gegeven aan de webcamseksindustrie.¹⁴ Inmiddels verrichten naar schatting ten minste honderdduizenden webcammodellen hun diensten voor vele miljoenen klanten op een van de vele duizenden platforms die dit faciliteren.¹⁵ Het is dan ook niet voor niets dat de webcamsector de 'motor van de porno-industrie' wordt genoemd.¹⁶

Grosso modo zijn er twee manieren hoe webcamseksplatforms inkomsten genereren. In het eerste geval, de zogeheten *private sites*, kunnen klanten een model selecteren en tegen betaling per minuut naar een privéchatroom gaan waar de seksuele diensten worden geleverd. In het tweede geval, de *freemium sites*, zijn de shows in principe gratis te bezichtigen, maar worden klanten aangemoedigd om fooien te geven aan de modellen.¹⁷ In beide gevallen vindt betaling plaats aan de hand van tokens, virtueel geld dat op de website kan worden gekocht en alleen daar te gebruiken is. Reeds in 2013 berichtte de BBC¹⁸ dat de webcamseksindustrie voor het eerst meer dan één miljard dollar omzet had genereerd; inmiddels wordt ervan uit gegaan dat dit vele malen meer is.¹⁹

Uitspraken over het aantal webcammodellen dat werkzaam is in de webcamseksindustrie, dienen altijd met enige voorzichtigheid te worden gedaan. Onderzoek van Teela uit 2018 noemt hiervoor diverse redenen.²⁰ Zo betreft het allereerst een groep die door de aard van het werk vaak te maken heeft met stigmatisering en er daarom weinig baat bij heeft om zichtbaar te zijn. Daarnaast geven webcammodellen in hun profiel meestal niet hun eigen naam, nationaliteit of leeftijd op en kunnen zij, soms ook onder verschillende namen op meerdere platforms actief zijn of zich op platforms begeven die in principe niet bedoeld zijn voor het leveren van seksuele diensten. Het is derhalve niet eenvoudig om tot een betrouwbare omvang van het aantal webcamseksmodellen te komen. Schattingen over het aantal webcammodellen dat wereldwijd werkzaam is variëren dan

ook tussen de honderdduizenden en enkele miljoenen sekswerkers.²¹ Alleen al op de website Live-Jasmin, de grootste speler op de webcammarkt, zouden anderhalf miljoen geregistreerde modellen zijn, waaronder vierhonderdduizend actieve sekswerkers.²² Ook aan consumenten lijkt geen gebrek te zijn. Voornoemde website zou meer dan vijftig miljoen geregistreerde leden hebben, en ook andere platforms kunnen rekenen op meerdere miljoenen unieke bezoekers per maand.²³

Voor zover bekend is er in Nederland nog geen onderzoek uitgevoerd naar het aantal Nederlandse modellen dat actief is in de webcamseksindustrie. In Nederland zijn echter wel diverse platforms die zich specifiek op de Nederlandse markt richten. IsLive is een Nederlands bedrijf dat webcamdiensten aanbiedt voor de Nederlandse markt en is het grootste bedrijf in de Benelux. Hoeveel modellen op dit platform actief zijn, is niet bekend, maar het bedrijf stelt meer dan twintigduizend klanten te hebben.²⁴ Een andere website die zich nadrukkelijk op de Nederlandse markt richt is XCams/XModels, een Europees platform dat door vijftien talen ondersteund wordt, waaronder het Nederlands. Volgens de website zouden er sinds het ontstaan van het bedrijf meer dan vijftientwintigduizend modellen voor de website hebben gewerkt.²⁵ Hoeveel van hen vanuit Nederland werken, is echter niet bekend. Een uitspraak over het aantal Nederlanders dat werkzaam is als webcammodel is verder complex, omdat het mogelijk is dat Nederlandse modellen op een van de vele internationale platforms werkzaam zijn.

Schattingen over de inkomsten van webcammodellen lopen erg uiteen. Waar een enkeling meer dan tienduizend euro per maand verdient met het uitvoeren van webcamseks, stelt Jones in haar onderzoek uit 2020 dat de realiteit voor de meesten aanzienlijk minder rooskleurig is.²⁶ Anders dan sommige wervingsadvertenties doen voorkomen, is het hard werken om een betrouwbaar en vooral betalend klantenbestand op te bouwen en te onderhouden. Bovendien dragen webcammodellen meestal een groot deel van hun verdiensten af aan het platform waarop ze werkzaam zijn. In de meeste gevallen kan dit oplopen tot wel 50 à 70 procent van wat de klanten aan hen betalen.²⁷ Bijkomend nadeel is dat de uitbetaling bij internationale platforms vaak via creditcards of

14 Velthuis & Van Doorn 2020.

15 Jones 2020.

16 Los Angeles Times, 3 augustus 2016, <https://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-porn-camming-20160803-snap-story.html>.

17 Velthuis & Van Doorn 2020.

18 BBC, 14 december 2009, <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/10001612/number-of-webcam-models-on-the-rise>.

19 Jones 2020; Velthuis & Van Doorn 2020.

20 Teela et al. 2018.

21 Velthuis & Van Doorn 2020.

22 Ibidem.

23 Ibidem.

24 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/aanmelden-en-webcam-girl-worden/werken-bij-islive/#aantalklanten>.

25 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/aanmelden-en-webcam-girl-worden/werken-bij-xmodels-en-xcams/>.

26 Jones 2020, p. 80.

27 Jones 2020; The Guardian, 14 januari 2020, <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/jan/14/cam-girl-webcamming-porn-industry>.

cheques gaat en daardoor hoge transactiekosten kan kennen. Tot slot is een deel van de modellen ook werkzaam in professionele webcamstudio's. Dit zijn studio's waarin veel modellen tegelijkertijd werken in kamers die zo zijn ingericht dat ze de illusie wekken dat zij zich bevinden in hun huiskamer of slaapkamer.²⁸ Ook deze studio's vragen in ruil voor hun diensten een deel van de inkomsten van het model. In de praktijk kan dit soms oplopen tot wel een derde van de verdiensten.²⁹

Hoeveel specifiek Nederlandse modellen verdienen, kan variëren en een eenduidig antwoord is hierop niet te geven. Zo is het niet alleen afhankelijk van het aantal uur dat iemand werkzaam is, maar ook van het aantal betalende klanten en het tijdstip waarop wordt gewerkt. Enkele platforms die zich op de Nederlandse markt richten, geven echter wel een indicatie van hoeveel geld een model kan verdienen. Zo verdient een model dat 40 uur per week in de avond werkt op basis van de rekentool van de website Cam4models gemiddeld €2.357,00 op dit platform.³⁰ Het Nederlandse platform ISlive stelt daarentegen dat er genoeg modellen op hun website actief zijn die ruim drieduizend euro per maand verdienen. Op dit platform verdienen modellen in een normale chatbox twintig cent per klant per minuut.³¹ Een klant die wil privé chatten met een model betaalt tachtig cent per minuut. Op ISLive kan het dus lucratiever zijn om met meerdere klanten in een normale chatbox te zijn dan om met één klant privé te gaan. Op het platform XCams/XModels houden Nederlandse webcamsekswerkers in een reguliere chat ongeveer vijf cent per minuut per klant over. Indien privé wordt gegaan kan dit oplopen van vijfentwintig cent tot bijna een euro per minuut.³² Om meer inkomsten te genereren zijn modellen bovendien vaak op meerdere websites actief en kunnen zij, door het downloaden van zogeheten split webcam software, ook gelijktijdig werken op verschillende platforms met dezelfde livestream.³³

Alvorens webcammodellen kunnen werken op een platform, dienen zij zich hierop eerst te registreren. In de praktijk is dit doorgaans zeer eenvoudig. Van aspirantmodellen wordt gevraagd om een profiel aan te maken waarin ze een accountnaam kiezen, hun leeftijd naar eerlijkheid invullen, de wijze waarop zij uitbetaald willen worden aangeven en de informatie aanleveren die

het platform daarvoor nodig heeft. Voor alle platforms geldt dat zij een minimale leeftijdsgrens van achttien jaar hanteren.

In Figuur 1 is op basis van een aantal variabelen in kaart gebracht wat de webcamseksplatforms die de meeste bezoekers trekken³⁴ doen om seksuele uitbuiting op hun platforms te voorkomen. Zoals in de figuur is te zien, verifiëren vrijwel alle platforms de meerderjarigheid van aspirantmodellen aan de hand van een kopie van een geldig identiteitsbewijs. Op welke wijze deze bedrijven vervolgens de geldigheid van het identiteitsbewijs verifiëren, en of en in hoeverre dit fraudegevoelig is, is niet bekend. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk in hoeverre het mogelijk is om via gefabriceerde identiteitsbewijzen iemand aan te melden op een website. Zo hebben webcamplatforms geen toegang tot de Basisregistratie Personen (BRP) om bijvoorbeeld de leeftijd van aspirantmodellen te controleren, en ook voor internationale platforms lijkt het verifiëren van een identiteitsbewijs een uitdaging. Daarnaast geven sommige platforms aan dat zij actief maatregelen nemen om te monitoren of het model dat zich met een identiteitsbewijs heeft ingeschreven ook dezelfde persoon is die vervolgens op het account werkzaam is. Bij XCams valt hierbij op dat zij – naast het aanvragen van een kopie van een geldig identiteitsbewijs – ook van aspirantmodellen een video ID vragen waarin zowel het identiteitsbewijs als het gezicht van het model zichtbaar is. Bij andere platforms is echter onduidelijk in hoeverre zij hiertoe maatregelen nemen.

Naast bovenstaande algemene maatregelen, zijn er ook nog een aantal specifieke maatregelen die slechts door enkele platforms lijken te worden genomen. Zo maakt het platform ISLive alleen geld over als de naam van de bankrekening overeenkomt met de geregistreerde naam van het model.³⁵ De Amerikaanse platforms Chaturbate en CamSoda hebben daarnaast als een van de weinige platforms een duidelijk zichtbare knop geïmplementeerd op de website die klanten kunnen aanklikken indien zij misbruik vermoeden, zoals bijvoorbeeld minderjarigheid van het webcammodel. Ook geldt dat deze twee platforms samenwerken met andere (opsporings)organisaties in het geval er vermoedens van misbruik of mensenhandel zijn.

Tot slot valt op dat er grote verschillen bestaan tussen de webcamseksplatforms over de vraag van wie het intellectueel eigendom is van de beelden die op deze platforms worden uitgezonden. Zo geven modellen op LiveJasmin en Bongacams hun intellectueel eigendom bijvoorbeeld voor een heel groot deel in handen van de platforms. Cam4 daarentegen profileert zichzelf juist met het feit dat de modellen het recht hierop behouden.

28 Velthuis & Van Doorn 201X; The Guardian 2020; <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/jan/14/cam-girl-webcamming-porn-industry>.

29 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/aanmelden-en-webcam-girl-worden/dit-moet-je-weten-als-webcam-girl/#nadelen%20studio>.

30 Zie https://www.cam4models.com/nl/earnings.php?gclid=CjwKCAjw5p_8BRBUEiwAPpJO62s6qN4h-DO26w-s83Rq3RFMJRaEltcgG89Lr_5S_oiVHMaCCpsRiiRoCPB0QAvD_BwE.

31 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/aanmelden-en-webcam-girl-worden/werken-bij-islive/>.

32 Informatie afkomstig van de website na registratie.

33 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/tips-voor-webcammodellen/splitcammen-met-split-webcam-software/>.

34 Jones 2020. De platforms Xlive en Xcams trekken minder bezoekers dan de andere platforms, maar zijn opgenomen omdat zij zich specifiek op de Nederlands markt richten.

35 Zie <https://www.webcamwerkonline.nl/aanmelden-en-webcam-girl-worden/werken-bij-islive/#uitbetaling>.

Figuur 1. Overzicht van webcamseksplatforms

Platform	Locatie hoofdkantoor	Gericht op Nederland ³⁶	Contractvoorwaarden modellen	Hoe wordt leeftijd en identiteit geverifieerd?	Wordt gemonitord dat na inschrijving niet een ander op het account werkzaam is?	Meldknop bij misstanden
LiveJasmin	Luxemburg	Ja	https://modelcenter.livejasmin.com/en/services-agreement	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Ja, maar de wijze waarop is niet duidelijk. In algemene voorwaarden wordt aangegeven dat er 24/7 wordt gemonitord.	Nee
BongaCams	Cyprus	Ja	https://en.bongamodels.com/terms	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs of een geldige verblijfsvergunning.	Dit wordt niet duidelijk o.b.v. de informatie op het platform.	Nee
Chaturbate	VS	Ja	https://chaturbate.com/terms/	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Het is niet duidelijk of het bedrijf zelf proactief monitort. Reactief kunnen bezoekers een melding maken bij het platform.	Ja, tijdens het chatten kan direct een melding worden gedaan.
MyFreeCams	VS	Deels	https://wiki.myfreecams.com/wiki/Terms_and_Conditions	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Dit wordt niet duidelijk o.b.v. de informatie op het platform.	Nee
CAM4	VS	Ja	https://www.cam4.com/legal/termsfuse	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Ja, het platform wordt 24/7 gemonitord door het bedrijf. Het wordt niet duidelijk op welke wijze. Als er vermoedens zijn wordt dit doorgezet naar de politie, alsmede naar het NCMEC, Internet Watch Foundation en/of InHope.	Nee
Flirt4Free	VS	Ja	https://studios.flirt4free.com/terms-of-use/	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Ja, het platform wordt gemonitord door het bedrijf. Het wordt niet duidelijk hoe. Als er vermoedens zijn wordt dit doorgezet naar de politie.	Nee
Camster	VS / Tsjechië	Nee	https://www.camster.com/terms.php	Door middel van het uploaden van een identiteitsbewijs.	Ja, het platform wordt gemonitord door het bedrijf. Het wordt niet duidelijk hoe. Als er vermoedens zijn wordt dit doorgezet naar de politie.	Nee
Cams	Verenigde Staten / Verenigd Koninkrijk	Ja	https://models.streamray.com/page.cgi?p=terms_of_use&stream=1	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Dit wordt niet duidelijk o.b.v. de informatie op het platform.	Nee
CamSoda	Verenigde Staten / Verenigd Koninkrijk	Ja	https://www.camsoda.com/support/terms	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Nee. In de algemene voorwaarden is ook expliciet opgenomen sdat er niet proactief gemonitord wordt.	Ja, tijdens het chatten kan direct een melding worden gedaan.
IsLive	Nederland	Ja	http://clubislive.nl/nl/algemene-voorwaarden?p=61	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs.	Dit wordt niet duidelijk o.b.v. de informatie op het platform.	Nee
XCams	Zwitserland	Ja	Niet duidelijk	D.m.v. het uploaden van een identiteitsbewijs. Daarnaast wordt een video ID gevraagd waarin het gezicht en een ID is te zien.	Dit wordt niet duidelijk o.b.v. de informatie op het platform.	Nee

36 Dit is bepaald op basis van het feit of Nederlands een van de voertalen is op het platform.

Webcamseks en mensenhandel

Hoewel het uitvoeren van webcamseks tegen betaling wordt gezien als een vorm van seks-werk dat met minder risico's gepaard gaat dan fysieke seksuele dienstverlening, is er in de afgelopen jaren wel meer zicht ontstaan op de risico's die gepaard gaan met het aanbieden van webcamseks. Zo noemt Jones in haar studie uit 2016 drie risico's waarmee modellen tijdens het uitvoeren van hun werk te maken kunnen krijgen.³⁷ Allereerst bestaat het risico dat beelden van modellen die aan het werk zijn heimelijk worden opgenomen en worden verspreid op bijvoorbeeld pornowebsites. Ten tweede bestaat het gevaar dat de identiteit van het model wordt achterhaald en online wordt geopenbaard. Dit kan in de praktijk zeer vervelende gevolgen hebben voor het model. Een derde risico waarmee sekswerkers te maken kunnen krijgen is online verbale intimidatie, waarbij dit zowel seksueel als racistisch van aard kan zijn. Onderzoek van Campbell et al. uit 2019 onderstreept bovenstaande risico's en voegt daaraan toe dat aanbieders van seksuele dienstverlening via de webcam tevens te maken kunnen krijgen met stalking door hun klanten.³⁸

Naar de relatie tussen seksuele uitbuiting en webcamseks is voor zover bekend alleen nog specifiek onderzoek uitgevoerd dat betrekking heeft op Zuidoost-Aziatische landen, en dan met name ten aanzien van het groot aantal Filipijnse minderjarigen dat seksueel wordt misbruikt via de webcam. Schattingen over het aantal Filipijnen dat slachtoffer is van seksuele uitbuiting via een webcam lopen uiteen van zestigduizend tot en met een miljoen.³⁹ Factoren die aan dit misbruik ten grondslag liggen zijn onder meer armoede, groepsdruk en het feit dat op de Filipijnen goed Engels wordt gesproken, waardoor de slachtoffers met klanten vanuit de hele wereld kunnen communiceren.⁴⁰ Bovendien stelt Ramiro in zijn onderzoek uit 2019 dat webcamseks door kinderen grotendeels is genormaliseerd in de Filipijnen, omdat het wordt gezien als een gemakkelijke bron van inkomsten. Daarbij komt dat wordt gedacht dat het werk niet schadelijk is voor de ontwikkeling van het kind, omdat zij geen fysiek contact hebben met hun klanten.⁴¹ In veel gevallen zijn de ouders ook degene die hun kinderen aanzetten tot het werk en de inkomsten ontvangen.

Naar de relatie tussen mensenhandel en webcamseks is in westerse landen tot op heden nog vrijwel geen onderzoek verricht. Op basis van enkele internationale onderzoeken kan echter wel worden geconcludeerd dat het incidenteel lijkt voor te komen. Zo blijkt uit onderzoek van Polaris uit 2017 dat er tussen december 2007 en december 2016 bij hen 78 meldingen over men-

³⁷ Jones 2016.

³⁸ Campbell 2019.

³⁹ OVSE 2020, p. 12.

⁴⁰ Unicef 2014.

⁴¹ Ramiro 2019.

senhandel waren binnengekomen, waarbij sprake was van gedwongen *remote interactive sexual acts*, waaronder webcamseks, telefoonseks en seksueel getinte chats.⁴² Slachtoffers van deze vorm van uitbuiting zouden voornamelijk Amerikaanse vrouwen zijn, waarbij iets minder dan de helft minderjarig was. Daarbij valt het op dat bijna één op de acht van deze casussen betrekking had op een slachtoffer dat zich identificeerde met de LHBTI-gemeenschap. In de studie kan echter niet worden achterhaald hoeveel van de 78 zaken ook direct betrekking hadden op gedwongen webcamseks. Ook uit onderzoek van Jonssen et al. uit 2014 naar minderjarige meisjes uit Zweden die seks tegen betaling hebben, blijkt dat meerdere van hen aangeven online seksuele diensten te hebben verleend via de webcam.⁴³ In het onderzoek wordt echter niet aangegeven of deze meisjes hiertoe ook gedwongen zijn door een mensenhandelaar of dat zij dit op eigen initiatief deden. Het laat wel zien dat ook minderjarigen op deze platforms actief kunnen zijn.

Op de vraag in hoeverre gedwongen webcamseks voorkomt in Nederland is tot op heden nauwelijks tot geen zicht. Voor zover bekend is de Slachtoffermonitor van de Nationaal Rapporteur het enige onderzoek dat hierover beperkt iets zegt. Uit dit rapport blijkt dat 25 van de 1.390 meldingen van seksuele uitbuiting in de periode 2015-2019 vielen onder de categorie 'overige sectoren', die onder andere bestaat uit 'uitbuiting bij massage/beautysalons en dergelijke, straatprostitutie en internet (webcamseks)'.⁴⁴ Hoeveel van deze 25 gemelde slachtoffers onder de categorie webcamseks vielen, is niet bekend.

Tot slot lijkt in Nederland ook weinig aandacht te zijn voor misstanden, waaronder mensenhandel, binnen de webcamseksindustrie vanuit toezicht, opsporing en beleid. Zo is pas in de laatste jaren het besef ontstaan dat de meerderheid van de fysieke sekswerkers op websites adverteert.⁴⁵ Gemeenten zijn op dit moment dan ook nog vooral op zoek naar geschikte methoden om het online aanbod van prostitutie in kaart te brengen en hierop toezicht te houden. Webcamsekswerkers of platforms en bureaus die deze diensten faciliteren lijken op dit moment nog in het geheel buiten de scope van gemeenten te vallen. En hoewel de opsporing en het Openbaar Ministerie in de afgelopen jaren voorzichtig zijn begonnen met het samenwerken met websites waarop prostitutie wordt aangeboden, is niet bekend of dit ook geldt voor platforms en modellenbureaus die webcamseks faciliteren.⁴⁶ Tot slot is er ook vanuit een beleidsmatige aanpak nog geen aandacht voor de relatie tussen seksuele uitbuiting en webcamseks. Zo maakt de

webcamseksindustrie bijvoorbeeld geen onderdeel uit van het interdepartementaal programma 'Samen tegen Mensenhandel'.⁴⁷

Ook in het Wetsvoorstel Regulering Sekswerk (Wrs) dat momenteel ter consultatie voorligt, en mede tot doel heeft om misstanden en mensenhandel in de prostitutiesector tegen te gaan, is slechts beperkte aandacht voor webcamseks. Zo maakt het wetsvoorstel een belangrijk onderscheid tussen sekswerkers die seksuele diensten verlenen vóór een betalende klant en sekswerkers die seksuele diensten verlenen mét een betalende klant. De laatste groep sekswerkers valt onder de noemer prostituees en voor hen is in het wetsvoorstel een vergunningsplicht opgenomen. Voor bijvoorbeeld webcamseksmodellen ligt dit anders. Zij hoeven niet te beschikken over een prostitutievergunning nu zij niet als prostituees worden aangemerkt. In de Wrs is hiervoor als reden opgenomen dat voor onder meer webcamseksmodellen 'het risico op seksuele uitbuiting en de gezondheids- en veiligheidsrisico's geringer [zijn] dan in het geval van het werken als prostituee'. Webcammodellen kunnen desgewenst wel gebruik maken van het zorgaanbod van een zorgpost, zoals dit ook geldt voor sekswerkers die seksuele diensten verlenen mét een ander. Voor webcamseksplatforms en modellenbureaus lijkt de Wrs evenwel verstrekkendere gevolgen te hebben (zie het kader op de volgende pagina voor meer informatie).

Hoewel er maar heel beperkt zicht bestaat op de vraag in hoeverre er een relatie bestaat tussen mensenhandel en webcamseks, waarschuwde de Organisatie voor Samenwerking en Veiligheid in Europa (OVSE) in een rapport uit 2020 wel voor het risico op seksuele uitbuiting via de webcam.⁴⁸ Het onderzoek wijst erop dat mensenhandelaren via de webcam hun slachtoffers veel gemakkelijker en aan veel meer klanten kunnen aanbieden dan via de traditionele wijze. Bovendien kunnen slachtoffers worden gedwongen om hun werk vanuit huis te doen, waardoor het risico om als slachtoffer of als dader gesignaleerd te worden, klein is. Volgens het rapport lopen ook klanten een geringe kans om gepakt te worden, aangezien zij geen fysieke afspraken hebben met het slachtoffer.

Op basis van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat er in Nederland geen gefundeerde uitspraken kunnen worden gedaan over een mogelijke relatie tussen webcamseks en seksuele uitbuiting. Gezien de omvang van de webcamseksindustrie, en de incidentele signalen van mensenhandel die zich hierbij voor zouden doen, is het niettemin van belang dat hierover meer duidelijkheid ontstaat. In het beste geval om te onderstrepen dat de webcamseksindustrie inderdaad een veilige(re) sector is, maar in het slechtste geval om te verkennen welke maatregelen genomen dienen te worden om misstanden, zoals seksuele uitbuiting, tegen te gaan.

42 Polaris 2017.

43 Jonssen et al. 2014.

44 Nationaal Rapporteur 2020, p. 29. In de monitoringsrapportages wordt altijd over *mogelijke* slachtoffers gerapporteerd.

45 Nationaal Rapporteur 2020.

46 Zie Parool, 8 augustus 2015, <https://www.parool.nl/nieuws/politie-om-en-seksites-werken-samen-tegen-illegale-prostitutie~b8f39718/>.

47 Ministerie van Justitie en Veiligheid, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, & ministerie van Buitenlandse Zaken 2018.

48 OVSE 2020.

Gevolgen Wrs voor webcamseksplatforms en modellenbureaus

Waar de Wrs weinig verandering zal brengen voor modellen die werkzaam zijn op deze platforms, lijkt het wetsvoorstel wel een aantal (verstrekken)de gevolgen te gaan hebben voor webcamplatforms en modellenbureaus die webcamseks faciliteren en zich op de Nederlandse markt begeven. Deze bedrijven sluiten namelijk met webcammodellen een contract af.⁴⁹ Dit contract is als uitgangspunt genomen om te bepalen of en in hoeverre dit bedrijf valt onder het wetsvoorstel. In het contract staat uitgelegd op welke wijze het bedrijf in kwestie het model faciliteert om liveseksshows aan te kunnen bieden.⁵⁰ Daarnaast is bepaald op welke wijze het bedrijf aan het model haar verdiensten uitkeert en welke marge hierop ingehouden wordt door het bedrijf in ruil voor de dienstverlening. Uit de overeenkomst die het model en het bedrijf overeenkomen, blijkt dat op een bedrijfsmatige wijze gelegenheid wordt gegeven aan het verrichten van seksuele handelingen voor een derde tegen betaling.⁵¹ Dit betekent dat er sprake is van een 'seksbedrijf' zoals deze is geformuleerd in het wetsvoorstel regulering sekswerk.

Het zijn van een seksbedrijf brengt met zich mee dat het bedrijf onder het wetsvoorstel vergunningsplichtig is, mits het bedrijf zijn diensten wil aanbieden in Nederland. In dat geval moet hij zijn bedrijf uitoefenen op een adres in een Nederlandse gemeente. Volgens het wetsvoorstel is het immers 'verboden een seksbedrijf uit te oefenen zonder vergunning en vergunningen kunnen slechts door gemeenten worden verleend voor seksbedrijven met een bedrijfsadres in hun gemeente'.⁵² De bedrijven die ten behoeve van dit onderzoek zijn bekeken, bieden diensten aan in de vorm van liveseksshows aan Nederlandse 'betalende consumenten'. Ook kunnen Nederlandse modellen een overeenkomst aangaan met deze bedrijven en zijn er ook verschillende Nederlandse bedrijven die liveseksshows faciliteren.⁵³

Om in aanmerking te komen voor een dergelijke vergunning, dient het bedrijf een aanvraag in te dienen in een van de Nederlandse gemeenten waar zij als bedrijf ingeschreven staan en dienen ze te voldoen aan de voorwaarden zoals neergelegd in het wetsvoorstel.⁵⁴ Het doel van een algehele vergunningplicht voor seksbedrijven, en de daaraan verbonden uniforme voorwaarden, is dat in alle gemeenten in belangrijke mate dezelfde regels gelden. Hierdoor kunnen exploitanten een ver-

gunningplicht niet meer ontduiken door zich naar een andere gemeente te verplaatsen. De algehele vergunningplicht zal voorts het zicht op de seksbranche verbeteren, nu er een duidelijk onderscheid komt tussen bedrijven met een vergunning en zonder een vergunning'.⁵⁵

Belangrijke kanttekening is dat het bij de webcambedrijven veelal gaat om internationaal opererende bedrijven. De wetgever heeft hier ook apart aandacht voor:

“ *'Het kabinet is van oordeel dat in het buitenland gevestigde bedrijven, indien zij zich op de Nederlandse markt begeven, aan dezelfde voorwaarden moeten voldoen als Nederlandse bedrijven. Het is voorts ten behoeve van fysieke controle noodzakelijk dat alle bedrijven die hier hun diensten aanbieden, ook al is het tijdelijk, over een Nederlandse vergunning en vestigingsplaats beschikken. Het bevoegd gezag kan dan bij misstanden, zoals onvrijwillige prostitutie, direct ingrijpen, omdat het greep heeft op de infrastructuur van waaruit de dienst wordt verricht.'*

Dit wetsvoorstel kan verstrekken de gevolgen hebben, aangezien de webcambedrijven in strijd handelen met de wet wanneer ze bedrijfsmatig liveseksshows faciliteren in Nederland zonder de daarvoor benodigde vergunning. Het bedrijf zou namelijk via het economisch strafrecht, te weten de Wet op de Economische delicten kunnen worden gesanctioneerd. De wetgever zegt hierover:

“ *'[Deze] optie biedt mogelijkheden tot zware straffen, en onderstreept dat financieel gewin ten koste van sekswerkers nooit rendabel mag zijn'.⁵⁶ Het wordt uit het wetsvoorstel niet duidelijk op welke wijze toezicht wordt gehouden op deze internationaal, opererende bedrijven en hoe vervolgens gehandhaafd en eventueel gesanctioneerd wordt.'*

Een andere verplichting die de vergunning met zich meebrengt is dat het seksbedrijf alleen mag adverteren met het in de vergunning vermelde telefoonnummer en vergunningnummer. Voor escortbedrijven ligt dit voor de hand, maar het is lastig voor te stellen hoe dit vorm krijgt voor webcambedrijven die liveseksshows faciliteren en die wereldwijd opereren. De wetgever besteedt hier geen aandacht aan in de toelichting.

49 Voor dit onderzoek zijn elf webcambedrijven bekeken. Zie hoofdstuk 1 welke bedrijven bekeken zijn.

50 Naast andere diensten, die in de context van dit rapport buiten beschouwing worden gelaten.

51 Cfm artikel 1 van het wetsvoorstel regulering sekswerk gepubliceerd op 15 oktober 2020 (<https://www.internetconsultatie.nl/sekswerk>, geraadpleegd op 24 november 2020).

52 Toelichting op het wetsvoorstel regulering sekswerk gepubliceerd op 15 oktober 2020 (<https://www.internetconsultatie.nl/sekswerk>, geraadpleegd op 24 november 2020), p. 21.

53 Zie Figuur 1.

54 Zie art. 21 ev. van het wetsvoorstel regulering sekswerk gepubliceerd op 15 oktober 2020 (<https://www.internetconsultatie.nl/sekswerk>, geraadpleegd op 24 november 2020).

55 Toelichting op het wetsvoorstel regulering sekswerk gepubliceerd op 15 oktober 2020 (<https://www.internetconsultatie.nl/sekswerk>, geraadpleegd op 24 november 2020).

56 De sanctionering van exploitanten via de WED verloopt via artikel 44 van het onderhavige wetsvoorstel. In dat artikel worden de artikelen opgesomd die een plaats krijgen in de WED. Het gaat om de artikelen 19, 26, derde lid, 31, 32, eerste lid, 36 en 37, derde lid.

3. GEDWONGEN WEBCAMSEKS IN DE RECHTSPRAAK

Op basis van verkennend onderzoek kunnen er nog weinig gefundeerde uitspraken worden gedaan over de relatie tussen seksuele uitbuiting en webcamseks. Met het doel om meer zicht te krijgen op de vraag of en in hoeverre seksuele uitbuiting voorkomt binnen de webcamseksindustrie, staat in dit hoofdstuk een analyse centraal van het aantal vonnissen dat op rechtspraak.nl is gepubliceerd waarin een verdachte is veroordeeld voor het dwingen van een ander tot het verrichten van seksuele handelingen voor de webcam. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de onderzoeksmethodiek die ten grondslag ligt aan deze analyse. Vervolgens vindt een bespreking plaats van de specifieke kenmerken van de zaken waarin gedwongen webcamseks bewezen is verklaard. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie.

3.1 Methodiek

Voor dit onderzoek is op 10 december 2020 een zoekslag uitgevoerd naar uitspraken op rechtspraak.nl waarin sprake was van mensenhandel, waarbij het slachtoffer ook gedwongen werd om seksuele diensten via de webcam uit te voeren. Om tot een selectie van zaken te komen is gezocht op een combinatie van de volgende zoektermen 1) mensenhandel OF loverboy OF "seksuele uitbuiting" OF 237f en 2) webcam. Er is geen tijdsperiode ingevuld, dus alle zaken die voor 14 mei 2020 op rechtspraak.nl zijn gepubliceerd zijn in de analyse meegenomen. Dit geldt zowel voor zaken in eerste aanleg als in hoger beroep. Als inclusiecriteria is gehanteerd dat 1) de uitspraken tot een bewezenverklaring hebben geleid en 2) er sprake is van het verlenen van seksuele handelingen via een webcam. Uitspraken waarin slachtoffers naast webcamsekswerk óók fysiek werk hebben uitgevoerd, zijn ook meegenomen in de analyse. Dit geldt ook voor uitspraken waarin een poging tot mensenhandel wel bewezen is verklaard, maar het slachtoffer nog niet daadwerkelijk gewerkt heeft.

In totaal leverde de zoekslag achtenveertig uitspraken op.⁵⁷ Uit een nadere analyse bleek dat er in drieëndertig vonnissen geen sprake was van mensenhandel in combinatie met gedwongen webcamwerkzaamheden. In één zaak ging het Openbaar Ministerie (OM) wel over tot het vervolgen van een verdachte voor het dwingen van een persoon tot het uitvoeren van seksuele handelingen achter de webcam, maar kwam de rechtbank tot een vrijspraak voor mensenhandel.⁵⁸ In een andere zaak kwam de rechtbank wel tot een veroordeling voor mensenhandel,

maar werd de gedwongen webcamseks niet bewezen verklaard.⁵⁹ Uiteindelijk voldeden dertien uitspraken aan de inclusiecriteria. Acht hiervan betroffen uitspraken in eerste aanleg. Bij drie van deze uitspraken werd echter ook hoger beroep ingesteld. Van twee zaken is alleen het hoger beroep gepubliceerd op rechtspraak.nl en is het vonnis in eerste aanleg niet gepubliceerd. Daarnaast bleek dat drie uitspraken in eerste aanleg herleidbaar waren naar één unieke mensenhandelsituatie. In deze zaak werden drie mannen veroordeeld voor het dwingen van hetzelfde slachtoffer tot webcamseks. De dertien uitspraken hebben zodoende betrekking op acht verschillende mensenhandelsituaties, waarvoor in totaal 10 unieke daders zijn veroordeeld. Bij het bespreken van de resultaten staan de acht mensenhandelsituaties centraal. Figuur 2 geeft de belangrijkste bevindingen uit de vonnissen schematisch weer.

3.2 Resultaten

Uit de vonnissen blijkt dat de acht verschillende mensenhandelsituaties zich afspeelden tussen januari 2005 en december 2015, waarbij het merendeel van de situaties zich voordeed in 2014 en 2015. In de acht mensenhandelsituaties werden in totaal negen verschillende slachtoffers gedwongen tot het uitvoeren van webcamdiensten. In één zaak werd een mensenhandelaar veroordeeld voor het seksueel uitbuiten van twee slachtoffers.⁶⁰ In twee andere vonnissen werden weliswaar meerdere slachtoffers seksueel uitgebuit, maar werd slechts voor één slachtoffer uitbuiting via de webcam bewezenverklaard. In één van deze zaken is het echter mogelijk dat ook andere slachtoffers via de webcam zijn uitgebuit, maar dat dit feit niet ten laste is gelegd of niet in het vonnis is terug te lezen.⁶¹ Zo werd in één zaak een man veroordeeld voor het seksueel uitbuiten van zes jongens in een privéhuus over een periode van meerdere jaren.⁶² De mensenhandelaar is veroordeeld voor het jarenlang uitbuiten van meerdere jongens, waarbij de man op basis van het vonnis bij elk slachtoffer eenzelfde modus operandi heeft gebruikt. Kwetsbare adolescente jongens werden in zijn huis opgenomen en moesten vervolgens in ruil voor hun verblijfplaats, het in standhouden van hun drugs- en/of alcoholafhankelijkheid, en/of opgebouwde schulden seks hebben met betalende bezoekers. Van alle jongens zijn tevens seksfilmmpjes gemaakt die op het internet werden geplaatst. In het vonnis is echter terug te vinden dat slechts één jongen ook tegen betaling seksuele handelingen voor de webcam moest verrichten.

57 Zie: [https://uitspraken.rechtspraak.nl/#zoekverfijn/zt\[0\]\[zt\]=webcam&zt\[0\]\[fi\]=AlleVelden&zt\[0\]\[ft\]=Alle+velden&zt\[1\]\[zt\]=~mensenhandel+~%22seksuele+uitbuiting%22+~loverboy+~273f&zt\[1\]\[fi\]=Alle-Velden&zt\[1\]\[ft\]=Alle+velden&so=Relevance&ps\[\]=ps1&rg\[\]=r3&ins\[\]=itGerechtshof&ins\[\]=itRechtbank](https://uitspraken.rechtspraak.nl/#zoekverfijn/zt[0][zt]=webcam&zt[0][fi]=AlleVelden&zt[0][ft]=Alle+velden&zt[1][zt]=~mensenhandel+~%22seksuele+uitbuiting%22+~loverboy+~273f&zt[1][fi]=Alle-Velden&zt[1][ft]=Alle+velden&so=Relevance&ps[]=ps1&rg[]=r3&ins[]=itGerechtshof&ins[]=itRechtbank) (peildatum 30 juni 2020).

58 Rechtbank Noord Nederland 14 september 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:4725.

59 Rechtbank Den Haag 1 maart 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:1894.

60 Rechtbank Noord-Holland 22 september 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:8645; Hof Amsterdam 11 oktober 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3664.

61 In één interview met een opsporingsambtenaar van de AVIM werd ook aangegeven dat – indien er voldoende bewijs voor fysieke prostitutie is – het goed mogelijk is dat webcamseks niet ten laste wordt gelegd.

62 Hof Arnhem Leeuwarden 7 juni 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:11295.

Tegelijkertijd zou de mensenhandelaar vele duizenden betalende klanten hebben gehad voor deze webcamdiensten, en hier bovendien veel geld mee hebben verdiend. Het is daarom niet ondenkbaar dat ook andere slachtoffers die werk zouden hebben moeten verrichten. Op basis van het vonnis kan hier echter geen sluitend antwoord op worden gegeven.

Wanneer wordt gekeken naar de achtergrond van de slachtoffers die via de webcam zijn uitgebuit, valt op dat acht van de slachtoffers vrouw waren, en het in één geval om een man ging. Vijf

van hen waren ten tijde van het plegen van het delict minderjarig, waarbij het jongste slachtoffer vijftien jaar oud was.⁶³ Uit de vonnissen valt tevens op te maken dat de meerderjarige slachtoffers allen adolescent waren, waarbij één vrouw op het moment van uitbuiting net de leeftijd van achttien jaren had bereikt. De slachtoffers hadden allen een problematische achtergrond, zoals bijvoorbeeld een verslaving, geen vaste woonplaats, of een licht verstandelijke beperking en waren, ook mede door hun jonge leeftijd, sterk afhankelijk van de uitbuiters. Bovendien hadden zes van de negen slachtoffers een relatie met de uitbuiters.

Figuur 2. Belangrijkste bevindingen vonnissen rechtspraak.nl.

	Geslacht	Leeftijd	Uitbuiting	Uitbuitingsperiode	Digitale uitbuitingsperiode	Platforms	Opbrengsten	Pleger	Strafeis	Strafoplegging rechtbank	Strafoplegging Hoger beroep	Jaar uitspraak rechtbank
Situatie 1 ⁶⁴	Vrouw	18 jaar	Digitaal en fysiek	Augustus 2011 – juni 2012	1 week	Onbekend	Onbekend	Man, 1990. Geen strafblad.	2 jaar onvoorwaardelijk	2 jaar onvoorwaardelijk	9 maanden, waarvan 6 voorwaardelijk + 240 uur taakstraf	2015
Situatie 2 ⁶⁵	Vrouw	16 jaar	Digitaal en fysiek	November 2015	Alleen poging tot uitbuiting bewezenverklaard.	Onbekend	Onbekend	Man, 20 jaar. Veroordeeld voor diverse vermogens- en geweldsmisdrijven.	150 uur taakstraf	150 uur taakstraf	-	2018
Situatie 3a ⁶⁶	Vrouw	15 jaar	Digitaal en fysiek	November 2015 – december 2015	Alleen poging tot uitbuiting bewezenverklaard.	Onbekend	Onbekend	Man, 1989. Eerder veroordeeld voor misdrijven waaronder overtreding van de Wet wapens en munitie en voor vermogensdelicten.	45 maanden onvoorwaardelijk	36 maanden onvoorwaardelijk	-	2017
Situatie 3b ⁶⁷	Hetzelfde slachtoffer als 3a	-	-	-	-	Onbekend	-	Vrouw, 1989. Geen strafblad.	30 maanden onvoorwaardelijk	18 maanden onvoorwaardelijk en 6 voorwaardelijk	-	2017

63 Voor het uitbuiten van dit slachtoffer werden in totaal drie plegers veroordeeld. In één van de vonnissen wordt aangegeven dat het slachtoffer zelfs pas veertien jaar oud was ten tijde van het plegen van het delict. In beide andere vonnissen wordt de leeftijd van vijftien gehanteerd, waardoor deze leeftijd als uitgangspunt is genomen.

64 Rechtbank Zeeland-West Brabant 30 juli 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:5112; Hof Den Bosch 13 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2933.

65 Rechtbank Overijssel 22 maart 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:5154.

66 Rechtbank Amsterdam 23 januari 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:10585.

67 Rechtbank Amsterdam 23 januari 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:10587.

Situatie 3c ⁶⁸	Hetzelfde slachtoffer als 3a	-	-	-	-	Onbekend	-	Man, 1995. Strafblad voor vermogensdelicten.	3 dagen onvoorwaardelijk en 1.5 jaar voorwaardelijk	2 dagen onvoorwaardelijk en 1 jaar voorwaardelijk	-	2018
Situatie 4 ⁶⁹	Vrouw	Meerderjarig	Digitaal	Juni 2014 – juni 2015	13 maanden	XModels.nl, IsLive.nl en ClubSense.nl	€10.776,80	Man, 1981. Eerder veroordeeld voor huiselijk geweld en voor mensenhandel t.a.v. ander slachtoffer.	6 jaar onvoorwaardelijk	30 maanden onvoorwaardelijk	5.5 jaar onvoorwaardelijk	2016
Situatie 5a ⁷⁰	Vrouw	17 jaar	Digitaal en fysiek	Mei 2015 – augustus 2015	11 weken	Kinky.nl	In totaal 13 stortingen variërend van €46 tot €204.	Man, strafblad.	40 maanden onvoorwaardelijk	40 maanden onvoorwaardelijk	-	2016
Situatie 5b ⁷¹	Vrouw	Minderjarig	Digitaal en fysiek	Juli 2014 – augustus 2015	Minimaal 10 maanden	Kinky.nl	In totaal 13 stortingen variërend van €46 tot €204.	Dezelfde pleger als bij 5a.	Zelfde strafeis	Zelfde straf	-	2016
Situatie 6 ⁷²	Man	Meerderjarig	Digitaal en fysiek	Januari 2005 – oktober 2007	Bijna drie jaar	Onbekend	Onbekend	Man, geen strafblad.	2 jaar onvoorwaardelijk	-	18 maanden onvoorwaardelijk + geldboete van €25.000	2019
Situatie 7 ⁷³	Vrouw	Meerderjarig	Digitaal en fysiek	November 2008 – januari 2010	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Man, eerdere veroordeling voor zedendelict tav zelfde slachtoffer.	7 jaar onvoorwaardelijk	7 jaar onvoorwaardelijk	7 jaar onvoorwaardelijk	2014
Situatie 8 ⁷⁴	Vrouw	17 jaar	Digitaal en fysiek	Oktober 2014 – december 2014	Onbekend, slachtoffer zou minimaal 3 uur per dag hebben moeten werken.	Onbekend	Onbekend	Man, 1995. Zat in jeugdinstelling tijdens het plegen van het delict.	30 maanden onvoorwaardelijk	12 maanden onvoorwaardelijk en 6 maanden voorwaardelijk	-	2019

68 Rechtbank Amsterdam 1 november 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:7834.

69 Rechtbank Midden-Nederland 21 januari 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:368; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3203.

70 Rechtbank Noord-Holland 22 september 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:8645; Hof Amsterdam 11 oktober 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3664.

71 Ibidem.

72 Hof Arnhem Leeuwarden 7 juni 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:11295.

73 Hof Arnhem Leeuwarden 24 juli 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:5910.

74 Rechtbank Gelderland 19 december 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:6596.

Negen van de tien betrokken mensenhandelaren waren man, en één van hen was vrouw. De jongste dader was negentien jaar oud ten tijde van het plegen van het delict, maar in de meeste gevallen waren de veroordeelden aanzienlijk ouder dan het slachtoffer. Zeven daders hadden reeds een strafblad, waarvan er één al eerder was veroordeeld voor het plegen van mensenhandel ten aanzien van een ander slachtoffer. Eén dader was reeds eerder veroordeeld voor een zedendelict ten aanzien van hetzelfde slachtoffer. De andere veroordeelden hadden voornamelijk gewelds- en vermogensmisdrijven op hun strafblad. Eén dader zat gedurende het plegen van het mensenhandeldelict al een straf uit in een jeugdinrichting voor het plegen van een niet nader genoemd delict.

De duur van de uitbuitingsperiode van de negen slachtoffers varieerde van twee weken tot en met drie jaar. Eén slachtoffer werd gedurende deze periode *alleen* via de webcam uitgebuit en had geen fysiek contact met klanten, vijf slachtoffers zijn gedwongen tot zowel fysieke als digitale seksuele diensten, en bij drie slachtoffers is niet bewezenverklaard dat zij feitelijk gewerkt hadden en is de mensenhandelaar alleen voor een poging tot zowel fysieke en digitale seksuele uitbuiting veroordeeld. Twee van hen verklaarden echter dat zij al wel voor de webcam hadden gewerkt. De periode dat er seksuele diensten via de webcam moesten worden verleend, liep uiteen van één week tot bijna drie jaar, waarbij vier slachtoffers aangaven langer dan een half jaar gedwongen te zijn om voor de webcam te werken. De vijf slachtoffers waarvan bewezen is verklaard dat zij waren gedwongen tot het uitvoeren van webcamdiensten, moesten onder meer strippen en masturberen. In één zaak had het slachtoffer ook incidenteel seks met haar mensenhandelaar voor de webcam.⁷⁵ Hoeveel uur de slachtoffers achter de webcam moesten werken is op basis van de vonnissen niet altijd duidelijk, maar lijkt sterk te variëren. Het slachtoffer dat het meest heeft gewerkt, heeft tussen december 2014 en juni 2015 slechts vierentwintig dagen niet gewerkt. Een ander slachtoffer kreeg de opdracht om elke dag minimaal drie uur voor de webcam te werken. Twee andere slachtoffers lijken gedurende enkele maanden maar een beperkt aantal uren achter de webcam te hebben gewerkt om vervolgens in één maand plotseling heel veel uren te werken. Over de andere slachtoffers is hierover op basis van het vonnis niets bekend.

Van vier slachtoffers is in het vonnis te achterhalen op welk platform zij hun webcamdiensten moesten aanbieden. Twee slachtoffers waren werkzaam op de Nederlandse site Kinky.nl. Eén slachtoffer werd op drie verschillende webcamplatforms gedwongen te werken, namelijk XModels.nl, IsLive.nl en ClubSense.nl. Zij had tevens een geverifieerd account op de platforms MangoCams.nl, Kinky.nl, Sexjobs.nl en Girls4u.nl, maar heeft hier niet gewerkt. Bij één slachtoffer, waarvan overigens alleen poging tot mensenhandel is bewezen, zou de webcamseks niet via

een webcamseksplatform plaatsvinden maar op een andere wijze. De mensenhandelaar had hierbij telefonisch het voorstel gedaan aan de klant dat het slachtoffer zich zou kunnen uitkleden achter de webcam. Van de vijf andere slachtoffers zijn de websites waarop zij hebben gewerkt of hadden moeten werken niet in het vonnis terug te lezen.

Op basis van het vonnis is over zes slachtoffers informatie bekend over de reden waarom er specifiek (óók) via de webcam seksuele diensten moesten worden verleend. Voor drie slachtoffers geldt dat zij webcamwerk moesten uitvoeren op het moment dat er geen fysieke klanten waren. Eén slachtoffer is gedwongen tot het verlenen van seksuele diensten via de webcam omdat zij vanwege een seksuele overdraagbare aandoening geopereerd was en daardoor geen fysieke seks kon hebben. Een ander slachtoffer, waarvan niet bewezen is dat zij ook gewerkt heeft⁷⁶, was slechts vijftien jaar oud ten tijde van de uitbuiting en seksadvertentiewebsites accepteerde haar foto's niet vanwege haar jonge uiterlijk. Daarop werd besloten dat zij webcamseks moest gaan uitvoeren, omdat zij op deze platforms wel kon werken. In het geval van het derde slachtoffer dat *alleen* via de webcam werd uitgebuit is niet direct een reden genoemd waarom de mensenhandelaar tot dit besluit kwam. Wel is het opvallend dat de dader in deze zaak reeds eerder was veroordeeld voor het fysiek seksueel uitbuiten van een ander slachtoffer. Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat de dader incalculeerde dat de pakkans kleiner zou zijn wanneer hij het slachtoffer alleen via de webcam tewerk zou stellen.

Slechts in drie mensenhandelsituaties wordt enige indicatie gegeven over de opbrengsten die de webcamdiensten genereerden. Uit overboekingen van het webcamplatform blijkt dat één slachtoffer in een periode van zestien maanden €10.776,80 heeft verdiend met webcamseks. Het slachtoffer gaf zelf aan dat zij elke dag minimaal vijftig euro moest verdienen met haar werk. In een andere zaak werkten twee slachtoffers gezamenlijk op hetzelfde account. Uit het vonnis blijkt dat er in acht maanden tijd dertien transacties zijn geweest vanuit het webcamplatform naar de rekening van een van de slachtoffers. Van de elf transacties die zijn opgenomen in het vonnis is het laagste bedrag €20,88 en het hoogste bedrag €225,45. In de zaak valt wel op dat er in de maand juli, vlak voordat de mensenhandelaar werd opgepakt, aanzienlijk vaker via de webcam is gewerkt. Er zijn in deze maand in ieder geval vier transacties geweest die gezamenlijk optellen tot een totaalbedrag van €619,16. In de laatste zaak is slechts zeer summier informatie over de inkomsten bekend. Op basis van verklaringen zou blijken dat de mensenhandelaar vele

⁷⁵ Rechtbank Midden-Nederland 21 januari 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:368; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3203.

⁷⁶ Voor deze zaak zijn in totaal drie verschillende personen veroordeeld voor mensenhandel. Opvallend daarin was dat in de eerste twee zaken, waarvoor in 2017 een veroordeling volgde, de rechtbank niet kon vaststellen of het slachtoffer ook daadwerkelijk had gewerkt. De derde verdachte werd echter pas in 2018 veroordeeld voor mensenhandel, en hierin kwam de rechtbank tot de conclusie dat het slachtoffer wel 'via de webcam in de woning aan de [adres 1] seksuele handelingen voor klanten [heeft] verricht'. Het lijkt er in dit geval op dat het slachtoffer in deze mensenhandelsituatie ook daadwerkelijk gewerkt heeft.

duizenden betalende klanten had voor de webcamdiensten die het slachtoffer moest uitvoeren en hiermee veel geld zou hebben verdiend.

Over de strafrechtelijke aanpak van deze uitbuitingszaken is op basis van het vonnis weinig te zeggen. In twee mensenhandelsituaties is de zaak aan het licht gekomen doordat het slachtoffer zelf het initiatief hierin heeft genomen. In één zaak heeft de politie een huiszoeking gedaan, maar is het niet duidelijk welke informatie hieraan ten grondslag lag. In de overige zaken ontbreekt informatie over de wijze waarop de opsporingsdiensten over de mensenhandelsituatie te weten kwamen.

Wanneer tot slot wordt gekeken naar de straffen die zijn opgelegd voor het delict, variëren die tussen de honderdvijftig uur taakstraf en de vijfeneenhalf jaar onvoorwaardelijke celstraf. In de meeste gevallen namen de rechters, ook in hoger beroep, de strafeis vanuit het OM over of bleven daar in ieder geval dichtbij in de buurt. Slechts in één zaak valt de straf in hoger beroep aanzienlijk lager uit dan in eerste aanleg.

3.3 Resumé

Uit dit hoofdstuk blijkt dat er in de Nederlandse rechtspraak een klein aantal vonnissen zijn geweest waarin een slachtoffer van mensenhandel gedwongen is om tegen betaling seksuele diensten te verlenen voor de webcam. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het hierbij in de meeste gevallen ging om een combinatie van fysieke en digitale seksuele uitbuiting. In slechts één zaak is een slachtoffer alleen maar via de webcam uitgebuit. Opvallend aan de zaken is dat vijf van de slachtoffers minderjarig waren op het moment van uitbuiting. Dit roept vragen op over de wijze waarop platforms op leeftijd controleren. Evenzeer valt op dat de in de vonnissen genoemde platforms waarop de slachtoffers uitgebuit zijn, in vrijwel alle gevallen Nederlandse platforms zijn. Internationale platforms komen vrijwel niet terug in de vonnissen. Enerzijds kan dit betekenen dat mensenhandelaren voornamelijk gebruik maken van Nederlandse platforms. Anderzijds bestaat ook de mogelijkheid dat het signaleren van slachtoffers op internationale platforms complex is en zij daarom hier niet worden aangetroffen. Op basis van de vonnissen is daarnaast weinig zicht op de verdiensten van gedwongen webcamseks. Op basis van de informatie die hierover in de vonnissen terugkomt, lijkt dit echter minder lucratief te zijn dan prostitutie. Hetgeen ten slotte opvalt is dat er zich sinds 2015 geen nieuwe zaken rondom mensenhandel hebben voorgedaan waarin ook sprake was van gedwongen webcamseks. Dit is opmerkelijk nu in de afgelopen jaren de webcamseksindustrie immers sterk is toegenomen en de technologische ontwikkeling zich ook sterk heeft doorgezet. Dit zou naar verwachting eerder tot een toename dan een afname van zaken waarin sprake is van gedwongen webcamseks hebben geleid.

Afsluitend dient te worden ingegaan op een aantal kanttekeningen bij deze uiteenzetting op basis van de vonnissen. Een eerste kanttekening is dat niet alle uitspraken over mensenhandel op rechtpraak.nl worden gepubliceerd. Het is derhalve mogelijk dat er nog andere zaken zijn geweest waarin slachtoffers werden gedwongen tot het verrichten van seksuele diensten voor de webcam, maar die niet in deze analyse zijn meegenomen. Ten tweede is er bij rechtspraak.nl altijd sprake van een bepaalde vertraging tussen het moment dat de rechter uitspraak doet in een zaak en dat de uitspraak op rechtpraak.nl wordt gepubliceerd. De kans is daarmee aanwezig dat eventuele recente uitspraken (nog) niet op rechtpraak.nl zijn gepubliceerd en derhalve niet zijn meegenomen in deze studie. Ten derde is het mogelijk dat er bij sommige zaken over seksuele uitbuiting wel degelijk sprake was van gedwongen webcamseks, maar dat dit niet in het uiteindelijk vonnis te lezen is. Bijvoorbeeld omdat er voldoende bewijsmiddelen waren om fysieke seksuele uitbuiting te bewijzen, waardoor gedwongen webcamseks niet ten laste is gelegd. Tot slot zeggen de vonnissen die op rechtpraak.nl staan alleen iets over de zaken waarin sprake is van een veroordeling. De politie kan echter op veel verschillende manieren te maken krijgen met gedwongen webcamseks, en niet elke signaal leidt ook direct tot een veroordeling. Over eventuele andere manieren waarop de politie met gedwongen webcamseks in contact komt zegt dit hoofdstuk derhalve niets. Hoofdstuk 4 gaat in op deze vraag.

4. GEDWONGEN WEBCAMSEKS IN BEELD BIJ DE POLITIE

Uit het voorgaande hoofdstuk blijkt dat er in de Nederlandse rechtspraak een beperkt aantal veroordelingen zijn geweest voor mensenhandel, waarbij slachtoffers zijn gedwongen tot het verrichten van seksuele handelingen voor de webcam tegen betaling. Veel van de beschreven zaken speelden zich echter al enkele jaren geleden af, hetgeen mogelijk verklaard wordt door het feit dat vonnissen op rechtspraak.nl niet altijd of met vertraging op de website worden gepubliceerd. Bovendien geven de uitspraken op rechtspraak.nl niet een volledig beeld van de wijze waarop opsporingsorganisaties in aanraking komen met gedwongen webcamseks. Niet elk signaal of elk opsporingsonderzoek eindigt immers in een rechtszaak. Om beter zicht te krijgen op de relatie tussen webcamseks en seksuele uitbuiting in Nederland, en op de wijze waarop de politie met dit fenomeen in contact komt, is daarom gekozen om interviews te houden met opsporingsmedewerkers die werkzaam zijn bij de Nederlandse politie.

4.1 Methodiek

Voor dit onderzoek zijn zes interviews gehouden met opsporingsmedewerkers van de Afdeling Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel (AVIM), de afdeling van de Nederlandse politie die verantwoordelijk is voor de opsporing van mensenhandel. In vijf gevallen ging het daarbij om de korpsexpert mensenhandel, de persoon die de facto leiding geeft aan de eenheid die verantwoordelijk is voor de opsporing van mensenhandel. In één geval was de geïnterviewde als onderzoeker betrokken bij de opsporing van mensenhandel. De zes geïnterviewden waren in totaal werkzaam in zes verschillende eenheden. Voor de interviews is gebruik gemaakt van een semigestructureerde vragenlijst, waarbij de participanten onder meer is gevraagd naar de ervaringen die zij – en de eenheid waarin zij werkzaam zijn – hebben met zaken waarin sprake was van gedwongen webcamseks, hun samenwerking met platforms waarop webcamseks in Nederland plaatsvindt en naar eventuele uitdagingen die worden ervaren bij zaken rondom gedwongen webcamseks.

De interviews zijn afgenomen tussen augustus en september 2020 en vonden vanwege de coronamaatregelen telefonisch plaats. De interviews varieerde in lengte van 42 minuten tot en met 103 minuten. Met de geïnterviewden is afgesproken dat zij anoniem in het onderzoek voorkomen. Tijdens de interviews zijn er door een onderzoeker nauwgezette aantekeningen gemaakt van het gesprek. Deze aantekeningen zijn direct na het interview verder uitgewerkt en vervolgens voorgelegd aan de participanten. Daarbij is hen de mogelijkheid geboden om eventuele onjuistheden aan te passen. De uitgewerkte interviews zijn vervolgens geanalyseerd en gecodeerd aan de hand van een inductieve, thematische analyse zoals beschreven door Braun en Clarke.⁷⁷ De citaten die in dit onderzoek worden gepresenteerd zijn excerpten uit deze verslagen.

⁷⁷ Braun en Clarke 2006.

4.2 Resultaten

Uit de interviews komt naar voren dat vijf van de zes participanten aangeven dat de eenheid waarin zij werkzaam zijn in de afgelopen jaren weleens te maken heeft gehad met signalen van gedwongen webcamseks. Eén geïnterviewde geeft aan dat zijn eenheid hiermee nog nooit te maken heeft gehad, hoewel zij in 2009 wel een melding hebben ontvangen over mogelijke misstanden bij een webcammodellenbureau in de regio. Uit gesprekken met de betreffende modellen bleek echter dat van dwang of misstanden geen sprake was. De ervaring met gedwongen webcamseks van de overige eenheden loopt sterk uiteen. Zo geven twee participanten aan één melding te hebben ontvangen over gedwongen webcamseks in de afgelopen vijf jaar. Twee geïnterviewden geven aan dat er in hun eenheid drie meldingen over gedwongen webcamseks zijn binnengekomen tussen 2015 en 2020. Eén geïnterviewde stelt dat zijn eenheid in dezelfde periode negen meldingen heeft ontvangen over mensenhandel via de webcam.

De opvolging van meldingen over gedwongen webcamseks varieerde. Zo bleef het in sommige gevallen slechts beperkt tot een signaal van mensenhandel, omdat de informatie uit de melding te dun was om verdere opsporingshandelingen uit te voeren. In zeker twaalf gevallen leidde een melding daadwerkelijk tot een opsporingsonderzoek vanuit de politie. Een aantal van deze opsporingsonderzoeken resulteerde in een vervolging of veroordeling. Uit de interviews blijkt echter dat – ondanks dat het slachtoffer zelf aangaf ook gedwongen webcamseks te hebben uitgevoerd – mensenhandel in veel van deze zaken meestal niet ten laste is gelegd, omdat dit te complex was om te bewijzen. Zo kon in sommige zaken wel worden aangetoond dat een slachtoffer achter de webcam had gewerkt, maar kon dwang bijvoorbeeld niet worden bewezen. De participanten geven aan dat er in die gevallen werd gekozen om een ander delict ten laste te leggen, zoals een zeden- of geweldsmisdrijf.

Wanneer vervolgens wordt ingezoomd op de zaken die naar voren kwamen in de interviews, valt op dat alle signalen van mensenhandel op reactieve wijze bij de politie terechtkwamen. In de meeste gevallen maakte een slachtoffer, of een persoon uit zijn of haar directe omgeving, zelf een melding over mensenhandel bij de politie. Het kwam daarbij ook voor dat een slachtoffer aanvankelijk aangifte deed van een ander delict, zoals bijvoorbeeld partnergeweld of fraude, maar dat in de verklaring ook signalen van mensenhandel naar voren kwamen, waardoor ook de AVIM bij deze zaak werd betrokken. Wanneer wordt gekeken naar de slachtoffers die bij het delict waren betrokken, valt op dat het in alle gevallen om vrouwen of meisjes ging. In de meeste gevallen was het slachtoffer meerderjarig ten tijde van het plegen van het delict. In drie gevallen betrof het een minderjarig meisje. In veel gevallen was er sprake van grote kwetsbaarheid en/of afhankelijkheid bij het slachtoffer, bijvoorbeeld omdat zij een licht verstandelijke beperking had of niet beschikte over een vaste woon- of verblijfplaats. In de meeste gevallen vond de uitbuiting plaats binnen de relationele sfeer.

De opsporingsambtenaren geven aan dat de uitbuiting via de webcam meestal ook gepaard gaat met fysieke seksuele uitbuiting. In enkele gevallen was echter ook sprake van uitbuiting die alleen via de webcam plaatsvond en waarbij het slachtoffer géén fysiek contact had met klanten. Het ging daarbij twee keer om verdachten die bedrijfsmatig een webcammodellenbureau wilden opzetten, en het slachtoffer daarbij dwongen tot het verrichten van het werk. Eén slachtoffer werd via gedwongen webcamseks 'voorbereid' op prostitutiewerkzaamheden, maar voor het echter zover kwam, was de zaak al aan het licht gekomen. Opvallend aan de zaken is dat, voor zover de platforms waar de slachtoffers gedwongen waren om te werken, dit vrijwel uitsluitend Nederlandse platforms betroffen. Zo werden grote internationale platforms, zoals Chaturbate of LiveJamin niet genoemd in de interviews. Wanneer tot slot wordt gekeken naar de bedragen die het slachtoffer verdiende gedurende de uitbuitingssituatie, blijkt dat hier maar weinig zicht op is. Uit financieel onderzoek bleek dat een slachtoffer in totaal in één zaak 125 euro had bijgeschreven gekregen vanuit een webcamplatform. In een andere zaak verklaarde het slachtoffer dat zij ongeveer 200 à 300 euro per dag had verdiend met haar webcamwerkzaamheden. Omdat het in deze zaak echter niet tot een uitgebreid opsporingsonderzoek kwam, is er geen financieel onderzoek gestart, waardoor dit bedrag niet kon worden geverifieerd.

Ondanks dat vijf van de zes eenheden signalen hadden ontvangen over, en in veel gevallen zelfs opsporingsonderzoeken hadden uitgevoerd naar, gedwongen webcamseks, gaven alle geïnterviewden aan dat de webcamseksbranche voor hen een nog onbekende sector is.

“We hebben niet echt goed zicht op seksuele uitbuiting via de webcam [...] We zijn wel al langer actief op het aanbod van seks op het internet, maar we kijken nog niet actief op platforms waar webcamseks wordt aangeboden.’ (Politie-eenheid I).

“We hebben [aantal] controledagen binnen de prostitutie per jaar, en ad hoc reageren we uiteraard ook op meldingen en tips en dergelijke. Maar dat betekent dat we ons eigenlijk alleen richten op het aanbod van fysieke seks.’ (Politie-eenheid V)

In de interviews komen diverse redenen naar voren voor het ontbreken van zicht op de webcamseksindustrie, en daarmee ook op eventuele misstanden en dwang die zich daar zouden kunnen afspelen. Vrijwel alle politie-medewerkers geven aan dat dit in eerste instantie te maken heeft met de onzichtbaarheid van en onbekendheid met webcamseks, en de modellen die op deze platforms werkzaam zijn. De opsporingsambtenaren stellen dat de politie zich in de afgelopen jaren steeds meer is gaan richten op het online aanbod van fysieke prostitutie. De methoden die worden gehanteerd om met sekswerkers in contact te komen, namelijk het maken van fysieke afspraken, zijn volgens de opsporingsambtenaren niet mogelijk bij webcamseksmodellen. Ze geven aan dat het dan ook complex is om met webcammodellen in contact te komen vanuit de politie.

“Het is niet zichtbaar en je ziet ook niet waar ze zitten. En er is geen enkele mogelijkheid om een relatie op te bouwen, terwijl we eigenlijk niet anders doen op de Wallen. Gesprekken aanknopen met sekswerkers: als je hulp nodig hebt, dan kun je bij ons terecht. Daar investeren we gewoon heel erg in. Je komt niet bij de dames die achter de webcam werken.’ (Politie II)

“Voor fysieke prostitutie kunnen wij afspraken maken met de dames en heren die dit aanbieden. We kunnen hier proactief en reactief naar op zoek gaan. En dan kom je in aanraking en in contact met deze sekswerkers. Dat is natuurlijk lastig via de webcam. Daar kun je bijna geen afspraken mee maken, en dan al helemaal niet vaststellen of het slachtoffers zijn of niet. Je weet niet wie het is, maar je weet ook niet wáár iemand zit.’ (Politie III)

Uit de interviews blijkt dat niet alleen het contact met de modellen afwezig is, maar dat dit ook geldt voor contact met de platforms of modellenbureaus die deze diensten faciliteren. Waar de politie en het Openbaar Ministerie in de afgelopen jaren bijvoorbeeld steeds nauwer is gaan samenwerken met websites waarop fysieke prostitutie wordt aangeboden, lijkt er geen contact te zijn met platforms en modellenbureaus die specifiek webcamseks faciliteren. In de interviews wordt dan ook aangegeven dat er op dit vlak nog onbenutte kansen liggen met betrekking tot het creëren van meer zicht op deze branche.

Een tweede breed gedragen verklaring voor het gebrek aan zicht op de webcamseksindustrie komt voort uit een tekort aan capaciteit en technologische expertise binnen de eenheden. Daarbij wordt door de opsporingsambtenaren aangegeven dat dit niet zozeer alleen een tekort is aan mankracht om deze meldingen proactief op te kunnen pakken als wel een gebrek aan technologische kennis bij de rechercheurs die werkzaam zijn binnen de eenheden om hierop effectief toezicht te houden. In vrijwel alle interviews komt naar voren dat er met name een grote behoefte is aan opsporingsambtenaren met expertise op het gebied van *Open source intelligence* (OSINT).

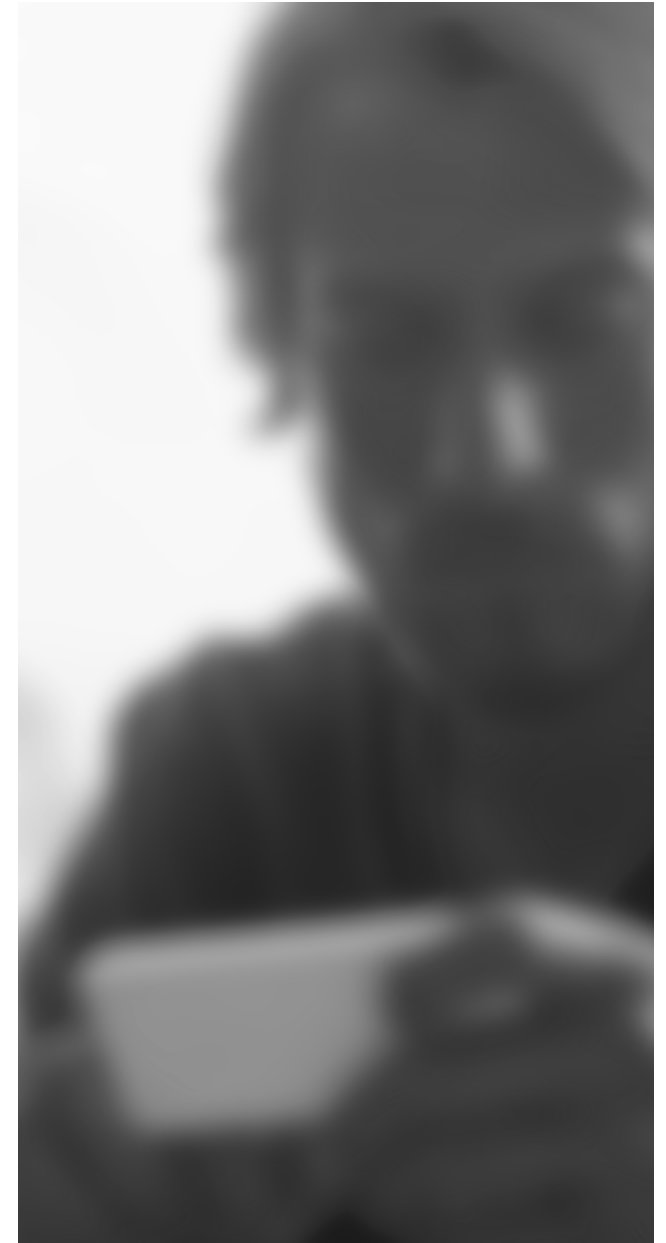
“De kennis hierover om hier toezicht op te houden ontbreekt ook. We zijn wel bezig met een inhaalslag, maar we missen wel gewoon technische kennis om hierop te zoeken. En dat is wel een probleem hoor. Mensenhandel wordt alleen maar ingewikkelder nu alles digitaal kan gaan. En dan zijn dat nog niet eens alleen de webcamplatforms, maar bijvoorbeeld ook via Snapchat enzo. Dus meer kennis is absoluut een vereiste.’ (Politie III)

“Als we ons als AVIM's veel meer op het digitale vlak moeten bewegen, dan hebben we echt meer internetrechercheurs nodig. [...] Bij veel rechercheurs die we nu hebben mist die kennis. We hebben daarvoor echt OSINT-rechercheurs nodig.’ (Politie I)

Samenhangend met een gebrek aan capaciteit voor het proactief opsporen van mensenhandel binnen de webcamseksindustrie wordt in de interviews ook aangegeven dat er vanwege de capaciteit bij de eenheden nu al vaak keuzes dienen te worden gemaakt in het oppakken van meldingen over mensenhandel. Een belangrijke factor die bij deze prioritering wordt meegewogen is de ernst van het delict. Uit de interviews blijkt dat op basis van de impact van het delict meldingen over fysieke seksuele uitbuiting daarom vaker worden geprioriteerd dan meldingen van andere vormen van mensenhandel.

“Ik denk dat je wel een ontwikkeling en toename ziet waarbij webcamseks een middel is, maar is het dan zodanig erg dat we andere dingen die we nu al laten liggen, die veel directer zijn dan webcamseks, gaan laten liggen? Natuurlijk is webcamseks een inbreuk op de integriteit van het slachtoffer, maar toch minder lichamelijk dan bij fysieke seksuele uitbuiting, waar de impact groter is. Daar maak ik me dan toch meer zorgen om. Dat er zich nog te veel afspeelt in de gewone fysieke wereld waar we te weinig van weten.’ (Politie VI)

“Ik denk, maar dat is heel naar om te zeggen, maar ik denk dat dit het niet gaat winnen van de fysieke uitbuiting. Als je daartussen moet kiezen, kiest negen van de tien voor de fysieke uitbuiting.’ (Politie IV)

Hierbij dient te worden opgemerkt dat geen van de opsporingsambtenaren aangeeft dat zij binnen hun eenheid ooit een keuze hebben moeten maken tussen het oppakken van een melding over fysieke seksuele uitbuiting en gedwongen webcamseks.

In één van de interviews wordt daarnaast aangegeven dat er naast een gebrek aan technologische expertise binnen de eenheden ook sprake is van onduidelijkheid over de wijze waarop de politie toezicht mag houden op dit soort openbare websites. Volgens de opsporingsambtenaar zijn er diverse juridische belemmeringen met betrekking tot het verzamelen van informatie op openbare websites en is het niet altijd mogelijk om deze informatie te gebruiken voor eventuele opsporingsdoeleinden.

“ *‘De politie zou het mandaat moeten krijgen om ook online te mogen surveyeren in een soort van publieke ruimte. We hebben online en offline heel erg gescheiden bij de politie. We vinden het heel fijn als er op een marktplaats politie rondloopt, maar online heb je ook te maken met publieke ruimtes, waar iedereen in principe toegang tot heeft [...] Als we daar als politie structureel aanwezig willen zijn, zitten we met allemaal privacy en wet- en regelgevingsproblemen, terwijl we eigenlijk gewoon aan het surveyeren zijn. Die ruimte om dat te mogen doen zou ook online moeten gelden. De pakkans is online nu nihil.’ (Politie VI)*

Een laatste verklaring voor het feit dat er tot op heden nog weinig kennis bestaat over gedwongen webcamseks, is dat er op dit moment simpelweg vrijwel geen ervaring is opgedaan met deze vorm van uitbuiting binnen de politie. Door diverse opsporingsambtenaren wordt aangegeven dat het opdoen van ervaring met nieuwe vormen van uitbuiting in veel gevallen een katalyserend effect heeft op het signaleren en opsporen van soortgelijke zaken. Zo geeft een van de geïnterviewde bijvoorbeeld aan dat zij in het verleden nooit zaken hadden waarin jongens slachtoffer werden van seksuele uitbuiting, maar dat dit veranderde op het moment dat er in de eenheid voor het eerst een succesvol opsporingsonderzoek was uitgevoerd naar deze vorm van uitbuiting. Een andere opsporingsambtenaar gaf aan dat dit binnen de regio waarin hij werkzaam was ook geldt voor signalen van criminele uitbuiting. De verwachting wordt derhalve uitgesproken dat wanneer de politie-eenheden meer ervaring opdoen met zaken waarin gedwongen webcamseks speelt, zij dit vervolgens ook vaker zullen herkennen.

Tot slot is aan de geïnterviewden gevraagd op welke schaal zij denken dat gedwongen webcamseks in Nederland voorkomt. Hoewel de zorgen over het zich voordoen van gedwongen webcamseks variëren tussen de opsporingsambtenaren, vermoeden zij allen dat het fenomeen in de praktijk vaker voorkomt dan het aantal meldingen dat zij hierover op dit moment ontvangen.

“ *‘Het is zo niet-toegankelijk. De enige mensen die toegang hebben tot deze webcamdames, even generaliserend dames, zijn de uitbuiters en de klanten. De politie en hulpverleners krijgt geen toegang tot hen. Maar dat ze er zijn, slachtoffers van seksuele uitbuiting die voor de webcam moeten werken, dat lijkt mij wel een zekerheidje. Ik probeer me namelijk altijd te verplaatsen in de uitbuiters.’ (Politie II)*

“ *‘Als we nu kijken naar de controles die we uitvoeren, en waar we die uitvoeren, dan is dat allemaal bekend bij mensenhandelaren. Ik kan me dan goed voorstellen dat mensenhandelaren daarom andere kanalen gaan zoeken om slachtoffers uit te buiten. En dan kan ik me voorstellen dat er ook gedwongen webcamseks plaatsvindt.’ (Politie I)*

De opsporingsambtenaren geven aan dat het risico om gepakt te worden als dader nu zeer gering is vanwege de onzichtbaarheid van webcamseks en het gebrek aan toezicht hierop. Slachtoffers kunnen onder een anonieme naam vanuit huis werken. Daarnaast spreken

zij niet fysiek af met hun klanten, waardoor er weinig interventiemogelijkheden zijn vanuit de opsporing. Klanten kunnen zich bovendien in de gehele wereld bevinden, hetgeen het ook voor hen bemoeilijkt om eventuele vermoedens van mensenhandel bij de juiste instantie te melden. Om voornoemde redenen zou het voor mensenhandelaren lucratief kunnen zijn om slachtoffers te dwingen om achter de webcam plaats te nemen.

“ *De klant kan jou fysiek niet zien, dus hoe gaat die erachter komen dat je gedwongen wordt? De pakkans is veel kleiner. En ja, je dame, die hoef je ook niet van A naar B te vervoeren, dus dat hoef je ook niet te faciliteren. Je hebt geen woning of hotelkamer nodig, dus er vindt ook geen controle plaats. Dus ja...het is verborgen en de pakkans is kleiner.’ (Politie II)*

Hoewel er eensluidendheid bestaat tussen de geïnterviewden over het lage risico voor mensenhandelaren om ontdekt te worden bij gedwongen webcamseks, vragen de opsporingsambtenaren zich wel af in hoeverre webcamseks ook financieel interessant genoeg is in vergelijking met de opbrengsten van prostitutie. De meeste geïnterviewden zijn daarbij in de veronderstelling dat met prostitutie aanzienlijk meer geld te verdienen is door een mensenhandelaar dan met webcamseks, en dat laatstgenoemde pas interessant wordt wanneer een mensenhandelaar meerdere slachtoffers laat werken.

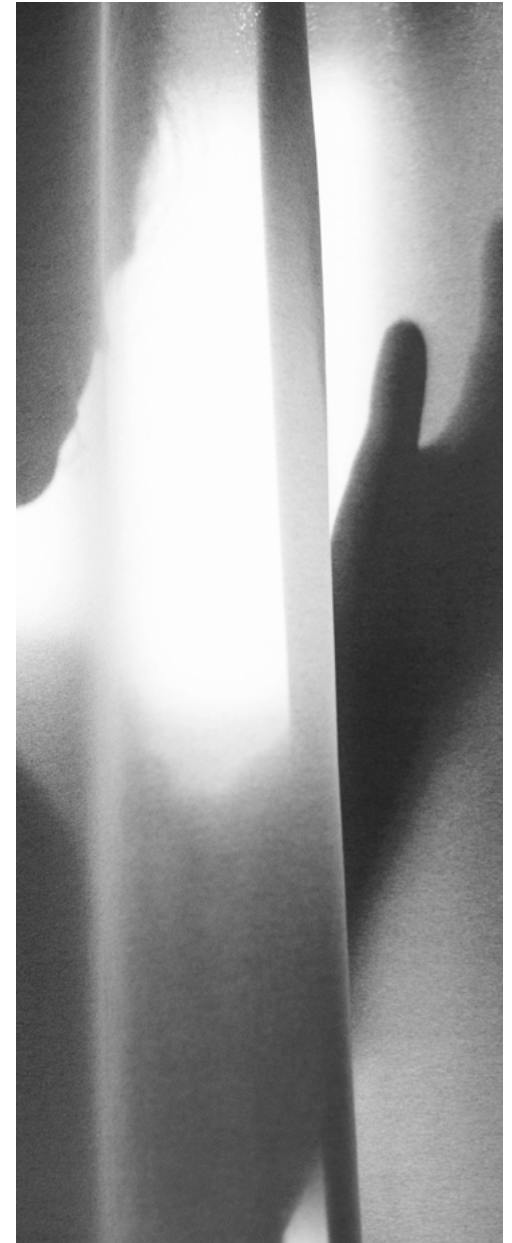
“ *Als je echt geld wil verdienen, echt geld, dan is webcamseks niet zo interessant denk ik. Dan is het meer een reclame. Voor geld is de fysieke uitbuiting wel echt interessanter.’ (Politie VI)*

Uit de interviews blijkt dat de zorgen over de omvang van gedwongen webcamseks sterk afhankelijk is van de eventuele opbrengsten die het delict oplevert. Op basis van de verdiensten waarmee webcamplatforms zelf adverteren, plaatsen de opsporingsambtenaren vraagtekens bij hoe interessant het op dit moment is voor een mensenhandelaar om hierop over te stappen. Eén geïnterviewde geeft echter wel aan dat zij verwacht dat het in de toekomst mogelijk wel meer zal voorkomen. Daarbij wordt gewezen op het feit dat door de coronamaatregelen meer sekswerkers hun werk via de webcam hebben uitgevoerd, en dat dit mogelijk ook de interesse van mensenhandelaren heeft gewekt.

“ *Er werd natuurlijk heel veel geroepen over sekswerk in coronatijd. Maar er zijn natuurlijk wel heel veel sekswerkers overstapt naar de webcam. Dus er zijn wel heel veel mensen getriggerd dat die overstap bestaat en dat het een mogelijkheid is, en dat je het in de toekomst steeds meer gaat zien.’ (Politie IV)*

4.3 Resumé

Uit dit hoofdstuk blijkt dat bijna alle politie-eenheden in Nederland die voor dit onderzoek zijn geïnterviewd in de afgelopen jaren weleens te maken hebben gehad met meldingen over gedwongen webcamseks. Daarbij dient echter direct de kanttekening te worden geplaatst dat dit in vergelijking met fysieke seksuele uitbuiting beduidend minder signalen zijn. Tegelijkertijd blijkt uit de interviews met de opsporingsambtenaren dat het aanbod van webcamseks zich nog vrijwel volledig aan het zicht van de politie onttrekt en zij zich nog uitsluitend richten op het aanbod van fysieke seksuele dienstverlening. Als redenen voor het gebrek aan dit zicht worden genoemd dat dit onder meer komt door de complexiteit om met de doelgroep in contact te komen en een gebrek aan capaciteit en technologische expertise bij de eenheden om zelf proactief onderzoek te verrichten naar deze sector. Hoewel alle geïnterviewden aangeven dat het zij verwachten dat het aantal daadwerkelijke situaties van gedwongen webcamseks groter is dan het aantal zaken dat op dit moment bij hen in beeld is, vermoeden zij dat het vanwege de lagere financiële opbrengsten van webcamseks voor mensenhandelaren op dit moment lucratiever is om slachtoffers fysiek uit te buiten. Het feit dat vanwege maatregelen naar aanleiding van de uitbraak van corona veel sekswerkers de overstap hebben gemaakt naar webcamseks, heeft mogelijk wel bijgedragen aan meer bekendheid met deze werkzaamheden, hetgeen er mogelijk toe leidt dat mensenhandelaren hiervan in de toekomst meer gebruik zullen maken.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In de afgelopen jaren is het aanbod van seksuele dienstverlening via de webcam enorm gestegen. Waar twintig jaar geleden een enkeling seksuele diensten tegen betaling voor de webcam verrichtte, heeft de webcamseksindustrie zich inmiddels ontwikkeld tot een miljardenindustrie waar ten minste honderdduizenden modellen aan miljoenen klanten hun diensten verlenen op een van de duizenden platforms die dit faciliteren. De omvang van de webcamseksindustrie in combinatie met het geringe onderzoek dat hiernaar verricht is, doet de vraag opkomen in hoeverre ook mensenhandelaren zich richten op deze industrie. Eens te meer nu de maatregelen naar aanleiding van het coronavirus wereldwijd hebben geleid tot een verdere toename in zowel het aanbod van en de vraag naar webcamseks en tegelijkertijd, in Nederland, tevens tot een afname van het aanbod van (fysieke) prostitutie. In dit verkennend onderzoek stond dan ook de vraag centraal of en in hoeverre seksuele uitbuiting een probleem is binnen de webcamindustrie in Nederland.

Hetgeen in dit onderzoek wordt geconstateerd is dat de webcamsekssector een relatief veilige omgeving lijkt te zijn voor sekswerkers wanneer dit wordt vergeleken met andere vormen van seksuele dienstverlening. Het verrichten van webcamsekswerkzaamheden biedt sekswerkers namelijk meerdere voordelen in vergelijking met bijvoorbeeld prostitutie, hetgeen ook het risico op mensenhandel zou verlagen. Het geeft sekswerkers namelijk de mogelijkheid om laagdrempelig en vanuit de veiligheid van hun eigen huis te werken en biedt hen daarmee een grote mate van vrijheid en eigenaarschap bij het uitoefenen van hun werkzaamheden. Vanwege het ontbreken van fysiek contact met klanten is ook het risico op seksuele overdraagbare aandoeningen en het meemaken van fysiek of seksueel geweld afwezig bij deze vorm van sekswerk. De wetgever stelt in het Wetsvoorstel regulering sekswerk (Wrs) dan ook dat voor sekswerkers die werkzaam zijn als webcamseksmodel 'het risico op seksuele uitbuiting en de gezondheids- en veiligheidsrisico's geringer zijn dan in het geval van het werken als prostituee'.⁷⁸

Het onderhavig onderzoek is er niet op gericht om een vergelijking te maken tussen (fysieke) prostitutie en webcamseks als het gaat om het risico op seksuele uitbuiting. Wel is het onderzoek ingegaan op de vraag of en in hoeverre er risico's zijn voor seksuele uitbuiting binnen de webcamseksindustrie. Uit deze verkenning blijkt dat er een verwevenheid bestaat tussen mensenhandel en webcamseks. Hieronder wordt puntsgewijs aangestipt waaruit de verwevenheid blijkt. Daar dit een verkenning is, kan op basis van dit onderzoek geen uitspraak worden gedaan over de mate van verwevenheid.

⁷⁸ Toelichting op het wetsvoorstel regulering sekswerk gepubliceerd op 15 oktober 2020 (<https://www.internetconsultatie.nl/sekswerk>, geraadpleegd op 24 november 2020).

Allereerst blijken er een beperkt aantal strafrechtzaken te zijn geweest waarin een mensenhandelaar is veroordeeld voor het dwingen van een ander tot het verrichten van seksuele handelingen voor de webcam. Ook uit de interviews met opsporingsambtenaren van de Afdeling Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) blijkt dat vijf van de zes afdelingen in de afgelopen vijf jaar één of meerdere meldingen over gedwongen webcamseks hebben ontvangen en/of hier opsporingsonderzoeken naar hebben uitgevoerd. Zowel uit de vonnissen als uit de ervaringen van de opsporingsambtenaren met gedwongen webcamseks blijkt dat het in de meeste gevallen ging om jonge - soms minderjarige - vrouwen die zowel fysiek als via de webcam zijn uitgebuit. Ook kwam het een aantal keer voor dat een slachtoffer *alleen* via de webcam is uitgebuit. Hoewel het aantal vonnissen en opsporingsonderzoeken ten aanzien van gedwongen webcamseks beperkt is – en zelfs een fractie van het totaal aantal zaken omtrent fysieke seksuele uitbuiting betreft – kan op basis van deze informatie worden geconcludeerd dat de webcamseksindustrie niet immuun is voor mensenhandel.

Uit de interviews met de opsporingsambtenaren van zes AVIM-eenheden in Nederland blijkt bovendien dat de webcamseksindustrie op dit moment nog een onbekende wereld is voor hen. Waar in de afgelopen jaren steeds meer is ingezet op het signaleren van mensenhandel binnen het online aanbod van prostitutie, geldt dit niet voor de webcamseksindustrie. Zo is er bijvoorbeeld niet tot nauwelijks contact met platforms en modellenbureaus die webcamseks faciliteren. Daarbij geven alle geïnterviewde eenheden aan zich op dit moment uitsluitend te richten op seksuele uitbuiting waarbij sprake is van een fysiek component en dat zij zich in principe niet richten op de webcamseksindustrie. Daar komt bij dat de AVIM-eenheden aangeven dat het hen op dit moment zowel aan capaciteit als technologische expertise ontbreekt om proactief op zoek te gaan naar (eventuele) mensenhandel binnen de webcamseksindustrie. Dit is in lijn met eerder geformuleerde zorgen omtrent de capaciteit, expertise en prioritering voor mensenhandel bij de politie.⁷⁹ Het is dan ook de vraag of de politie indien zij specifiek had ingezet op het signaleren van gedwongen webcamseks niet meer zaken had geïdentificeerd.

Een tweede reden die maakt dat de webcamseksindustrie meer verwevenheid kent met seksuele uitbuiting dan nu wordt aangenomen, is dat de voordelen van onzichtbaarheid en laagdrempeligheid waarvan webcammodellen kunnen profiteren, ook gelden voor mensenhandelaren. Mensenhandelaren kennen middels deze weg weinig opstartkosten om de uitbuiting te faciliteren en geld te verdienen. In principe volstaan een computer met webcam en een kamer waarin de gedwongen werkzaamheden zich voltrekken. In vergelijking met mensenhandel waarbij sprake is van gedwongen fysieke seksuele dienstverlening zijn er bovendien minder moge-

⁷⁹ Nationaal Rapporteur 2019; Jaarverantwoording politie 2019.

lijkheden tot signalering en interventie vanuit de opsporing vanwege de onzichtbaarheid van het fenomeen. Ingeval van gedwongen webcamseks is het onbekend waar een slachtoffer zich bevindt, is er geen moment van fysiek contact tussen slachtoffer en klant en hoeft er geen gebruik te worden gemaakt van bijvoorbeeld hotelkamers. Dit maakt dat de methoden die worden gehanteerd om slachtoffers van fysieke prostitutie te signaleren, zoals het opbouwen van vertrouwen, het aanknopen van gesprekken of het maken van een afspraak, niet goed toepasbaar zijn op de webcamseksindustrie. Voor de politie is het daardoor complex om gedwongen mensenhandel binnen de webcamseksindustrie te signaleren indien dit zich hier voordoet.

Bij fysieke seksuele uitbuiting komt het daarnaast ook voor dat klanten een - vaak anonieme - melding maken over misstanden of mensenhandel indien zij hierover vermoedens hebben.⁸⁰ Ingeval van webcamseks is de rol van de klant inzake het maken van een melding echter complexer. Aangezien de webcamseksindustrie een internationale sector is, bevinden klanten zich namelijk vaak in heel andere werelddelen, hetgeen de mogelijkheid tot melden ernstig kan belemmeren. Sterker nog, een mensenhandelaar kan er zelfs bewust voor kiezen om slachtoffers alleen op platforms te laten werken waar weinig Nederlandse klanten komen. Zelfs ingeval een klant wil melden, blijkt dat op veel platforms ook niet gemakkelijk te zijn. Slechts enkele platforms hebben een toegankelijke knop waarop vermoedelijke misstanden kunnen worden aangegeven. Het feit dat het derhalve voor mensenhandelaren eenvoudiger is om binnen de webcamseksindustrie onder de radar te opereren, draagt bij aan de kwetsbaarheid van deze sector voor seksuele uitbuiting.

Een belangrijke factor die in dit onderzoek naar voren komt en die de kwetsbaarheid voor seksuele uitbuiting binnen de webcamseksindustrie daarentegen doet afnemen, is het feit dat de opbrengsten die webcamseks normaliter voor een mensenhandelaar genereren beduidend minder lijken te zijn dan de verdiensten die fysieke seksuele uitbuiting voortbrengen. Mede vanwege deze reden hebben de geïnterviewde opsporingsambtenaren twijfels of de webcamseksindustrie wel een interessante sector is voor mensenhandelaren om zich op te richten. Een mogelijk voordeel van webcamseks is echter dat er op de webcamplatforms op elk moment van de dag klanten zijn en dat slachtoffers in potentie aan tientallen klanten tegelijkertijd kunnen worden aangeboden.⁸¹ Ook zijn slachtoffers altijd inzetbaar, ook wanneer zij bijvoorbeeld een seksuele overdraagbare aandoening hebben. Hoewel de verdiensten van webcamseks lager lijken te zijn, zouden deze voordelen kunnen bijdragen aan de keuze voor uitbuiting middels de webcam. Om daar echter een sluitend antwoord op te kunnen geven, is het van belang dat er meer zicht komt op het verdienmodel van webcamseks.

80 Nationaal Rapporteur 2017b, p. 29.

81 Zie hierover ook het onderzoek van de OVSE uit 2020.

Dit verkennende onderzoek heeft zich gericht op de verwevenheid tussen de webcamseksindustrie en seksuele uitbuiting. Hoewel het verrichten van webcamseks tegen betaling als een relatief veilige vorm van seksuele dienstverlening wordt bestempeld, en deze vorm in dat opzicht ook voordelen kent ten opzichte van het verrichten van fysieke prostitutie, blijkt uit dit onderzoek dat de sector niet immuun is voor mensenhandel. Ondanks dat het aantal zaken waarin een slachtoffer wordt uitgebuit via de webcam slechts een fractie is van het totaal aantal zaken omtrent fysieke seksuele uitbuiting, zijn er diverse factoren die bijdragen aan de kwetsbaarheid van, en daarmee de zorgen over, deze sector voor seksuele uitbuiting.

Daarbij springt het meest in het oog dat op dit moment, zowel vanuit het beleid, toezicht als opsporing, de webcamseksindustrie nog een blinde vlek is. Zo blijkt dat de opsporing zich op dit moment alleen richt op het aanbod van fysieke seks. Ondanks dat webcamseks financieel minder lijkt op te brengen dan fysieke prostitutie, is het voor mensenhandelaren eenvoudiger om buiten het zicht van de opsporingsautoriteiten te opereren. Tot slot is het de vraag hoe de webcamseksindustrie zich in de komende jaar zal ontwikkelen nu de maatregelen naar aanleiding van corona voor een enorme toename heeft gezorgd in de vraag naar, en het aanbod van, webcamseksmodellen. De vraag die dan nog rest is welke maatregelen er genomen kunnen worden om deze zorgen te adresseren. In het vervolg van dit hoofdstuk zullen in de vorm van een aanbeveling drie van deze maatregelen worden uiteengezet.

5.1 Aanbevelingen

Het is in eerste plaats belangrijk dat er meer kennis ontstaat over de webcamseksindustrie en over de wijze waarop Nederland zich tot deze industrie dient te verhouden. De omvang van deze branche, met wereldwijd tenminste honderdduizenden webcammodellen, miljoenen betalende klanten en duizenden faciliterende platforms en modellenbureaus, staat op dit moment niet in verhouding met het huidige zicht op, en inzicht in, de sector. Nu in dit verkennend onderzoek is geconstateerd dat er een verwevenheid bestaat tussen de webcamseksindustrie en mensenhandel, en ook is gebleken dat – hetzij een beperkt aantal – slachtoffers seksueel zijn uitgebuit op deze platforms, is het van belang dat er op korte termijn meer kennis over deze industrie ontstaat. Hoewel in dit verkennend onderzoek een eerste blik is geworpen op de verwevenheid tussen de webcamseksindustrie en seksuele uitbuiting, zijn ook diverse nieuwe vragen en uitdagingen naar voren gekomen. Vragen en uitdagingen die zich niet alleen richten op de aard en omvang van de webcamseksindustrie, maar ook op de wijze waarop Nederland zich tot deze omvangrijke en onbekende sector dient te verhouden.

Het betreft een industrie die zich snel ontwikkelt, internationaal georiënteerd is en zich volledig digitaal afspeelt. Het is daarom van belang dat er duidelijkheid ontstaat over de vraag hoe internationale webcamplatforms en modellenbureaus zich dienen te verhouden tot het voorliggen-

de Wetsvoorstel Regulering Sekswork, nu blijkt dat deze verstrekkende gevolgen lijkt te hebben voor deze bedrijven.

Ook is het belangrijk dat er meer zicht ontstaat op de wijze waarop opsporingsinstanties met deze nieuwe, internetgedreven vormen van seksuele dienstverlening moeten omgaan, en wat zij nodig hebben om signalen van misstanden en mensenhandel hierin te herkennen.⁸² Uit dit onderzoek blijkt immers dat er binnen de AVIM-eenheden technologische expertise moet worden opgebouwd om mensenhandel proactief te signaleren en op te sporen.

Concluderend, voor het bewerkstelligen van een toekomstbestendige webcamseksindustrie waarin modellen veilig hun werkzaamheden kunnen verrichten en er geen ruimte is voor mensenhandel, is het dan ook allereerst van belang dat er meer kennis ontstaat over deze sector. Dit leidt tot de volgende aanbeveling.

Aanbeveling 1. De staatsecretaris van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om een verdiepende analyse uit te laten voeren naar de aard en omvang van de webcamseksindustrie en naar de mate van verwevenheid met seksuele uitbuiting, waarin specifiek wordt ingegaan of, en zo ja welke, maatregelen er nodig zijn voor het realiseren van een veilige en toekomstbestendige sector.

Het uitvoeren van een verdiepende analyse neemt echter, niet zonder reden, een aanzienlijke tijd in beslag. Tegelijkertijd komen er uit deze verkennende studie al diverse kansen naar voren om op korte termijn stappen te zetten die bijdragen aan het veiliger maken van de webcamseksindustrie. Zo blijkt uit dit onderzoek dat er kansen liggen in het betrekken van webcamsplatforms en modellenbureaus bij het signaleren van misstanden binnen de webcamseksindustrie. Hier kan een voorbeeld genomen worden aan de werkwijze van de politie en het Openbaar Ministerie gericht op online seksadvertenties. Ook vanuit een beleidsmatige aanpak zijn er in de afgelopen jaren nadrukkelijk gesprekken gevoerd met stakeholders en belangenorganisaties die werkzaam zijn binnen verschillende prostitutiesectoren over het veiliger maken van deze branche. Er liggen dan ook mogelijkheden om dit te verbreden naar de webcamseksindustrie, waarbij onder meer aandacht kan zijn voor het voorlichten van modellen over hoe zij hun werk veilig kunnen uitvoeren, en waar zij indien nodig terecht kunnen voor zorg, hulp en bescherming. Bovendien kan met deze platforms – net als bij de websites waarop prostitutie wordt aangeboden – samenwerking worden gezocht vanuit de opsporing. Dit leidt tot de volgende aanbeveling.

⁸² Zie hierover ook aanbeveling 3 uit de Slachtoffermonitor 2015-2019 van de Nationaal Rapporteur uit 2020.

Aanbeveling 2. De staatsecretaris van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om in gesprek te gaan met webcamsplatforms die liveseksshows faciliteren en modellenbureaus waar webcamseksmodellen werkzaam zijn met het doel samenwerking te zoeken in de strijd tegen misstanden en seksuele uitbuiting.

Een andere kans om het risico op seksuele uitbuiting binnen de webcamseksindustrie te verlagen en waar snel stappen gezet kunnen worden, ligt in online outreach. Oftewel, in de mogelijkheid om proactief te investeren in contactmogelijkheden met de doelgroep. Uit de interviews met de opsporingsambtenaren blijkt dat zij bij het signaleren van mensenhandel in de prostitutie sterk afhankelijk zijn van contactmomenten met sekswerkers. Zo komt in de gesprekken naar voren dat zij veel waarde hechten aan het opbouwen van een relatie met, en daarmee het vertrouwen bij, sekswerkers. Uit dit onderzoek blijkt dat er op dit moment vanuit de opsporing diverse knelpunten worden ervaren om in eenzelfde mate van contact te komen met personen die werkzaam zijn op webcamseksplatforms. Zo zijn de methoden die de politie hanteert om slachtoffers van fysieke prostitutie te signaleren, zoals het opbouwen van een relatie, het voeren van gesprekken of het maken van afspraken, op dit moment niet goed toepasbaar op de webcamseksindustrie, aangezien de doelgroep zich anoniem en online begeeft, en zij geen fysieke afspraken maken met hun klanten. Hoewel dit onderzoek zich niet direct heeft gericht op de hulpverlening, lijkt het erop dat het om dezelfde redenen ook vanuit deze sector ingewikkeld is om in contact te treden met webcamseksmodellen in het kader van voorlichting en zorg. Er liggen dan ook kansen als het gaat om het contact met deze doelgroep met het doel misstanden en eventuele seksuele uitbuiting te voorkomen/te signaleren. Nu de Nederlandse overheid een proactieve verplichting heeft om slachtoffers van mensenhandel te signaleren en te beschermen⁸³, leidt dit dan ook tot de volgende aanbeveling.

Aanbeveling 3. De staatsecretaris van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om te investeren in het verkennen van mogelijkheden tot proactieve online outreach naar webcammodellen, zowel vanuit de hulpverlening als vanuit de opsporing.

⁸³ Onder meer op basis van: EHRM 7 januari 2010, nr. 25965/04 (*Rantsev t. Cyprus en Rusland*).

BIBLIOGRAFIE

- **Aidsfonds (2018).** *Sekswerk en geweld in Nederland*. Utrecht en Amsterdam: Soa Aids Nederland.
- **Braun, V. & Clarke, V. (2006).** 'Using thematic analysis in psychology', *Qualitative research in psychology*, 3(2) 77-101.
- **Campbell, R., Teela, S., Scoular, J., Pitcher, J. & Cunningham, S. (2019).** 'Risking safety and rights: online sex work, crimes and 'blended safety repertoires'', *British Journal of Sociology*, 70(4): 1539-1560.
- **Jones, A. (2016).** "I get paid to have orgasms": adult webcam models' negotiation of pleasure and danger', *Journal of Women in Culture and Society*, 42(1), 228-256.
- **Jones, A. (2020).** *Camming, money, power, and pleasure in the sex work industry*. New York: New York University.
- **Jonsson, L. S., Svedin, C. G., & Hydén, M. (2014).** "Without the Internet, I never would have sold sex": Young women selling sex online', *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(1).
- **Ministerie van Justitie en Veiligheid, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, & ministerie van Buitenlandse Zaken (2018).** *Samen tegen Mensenhandel. Een integrale programma-aanpak van seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting*. Den Haag: Rijksoverheid.
- **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2017a).** *Slachtoffermonitor mensenhandel 2012-2016*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.
- **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2017b).** *Mensenhandel. Tiende Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.
- **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2019).** *Dadermonitor mensenhandel 2013-2017*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.
- **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2020).** *Slachtoffermonitor mensenhandel 2014-2019*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.
- **OVSE (2020).** *Leveraging innovation to fight trafficking in human beings: A comprehensive analysis of technology tools*. Wenen: The Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings and Tech Against Trafficking.
- **Polaris (2017).** *The typology of modern slavery*. Polaris.
- **Politie (2020).** *Jaarverantwoording politie 2019*. Politie.
- **Ramiro, L.S., Martines, A.B., Tan, T.R.D., Mariano, K., Miranda, G.M.J. & Bautista, G. (2019).** 'Online child sexual exploitation and abuse: A community diagnosis using the social norms theory', *Child Abuse & Neglect*, 96.
- **Teela, S., Campbell, R., Cunningham, S., Pitcher, J. & Scoular, J. (2018).** 'The point of counting: mapping the internet based sex industry', *Social Sciences*, 7(5); 233-241.
- **Unicef (2014).** *Violence against children in East Asia and the Pacific: A regional review and synthesis of findings. Strengthening child protection systems*. Bangkok: Unicef.
- **Velthuis, O. & Van Doorn, N. (2020).** 'Weathering winner-take-all. How rankings constitute competition on webcam sex platforms, and what performers can do about it', in, Stark, D. (ed.), *The Performance Complex: Competitions and Valuations in Social Life*, Oxford: Oxford University Press.